Lodzer Tageblat № 199

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאדזשער טאגעבלאט

הייבט 6 זיי׳ טעג.

25-טער יאהרגאנג ‖ 25 sierpnia 1932 ‖ דאנערשטאג, כ״ג מנחם אב תרצ״ב

בלוטיגע עקסצעסען געגען יודען אין ברעסלוי

שענדליכע היטלעריסטישע פאגראם-אגיטאציע געגען יודען כמעט ארום גאנץ דייטשלאנד; „די יודען זענען שולדיג, די שטראף וועט זיי נישט אויסמיידען“ — שרייבט היטלעריסטען פיהרער ד״ר געבעלס

3 שטורמישע דעמאנסטראציעס געגען בויטנער אורטייל; מאביליזאציע פון די שטורם-אפטיילונגען

בלוטיגע גאסען-דעמאנסטראציעס אין ברעסלוי

צוליב׳ן פסק דין אין בויטען

בערלין (ספ.) אין משך פון נעכטיגען טאג איז אין ברעסלוי געקומען צו איניגע בלוטיגע גאסען-דעמאנסטראציעס, וועלכע זענען איינגעארדנעט געווארען דורך די היטלעריסטען. די דעמאנסטראנטען האבען געפאדערט צו אנולירען דעם אורטייל פון בויטענער געריכט. די דעמאנסטראנטען האבען אויסגעהאקט שויבען אין א סך יודיש געשעפטען. פאר׳ן ווארען-הויז פון טיץ האט אויפגעריסען א באמבע. די פאליציי האט ארעסטירט איניגע פערזאן.

—:§:—

היטלעריסטישער פארזיצער רופט א זיצונג פון יוסטיץ-קאמיסיע

פאר א רעוויזיע פון בויטענער פראסעס

בערלין, 24. אויגוסט, (ספ.) די רייכס-רעגירונג האט נישט אנגענומען קיין שום בעשלוס אין דער פראגע פון די צום טויט פער׳משפט׳ע אין בויטען.

דער פרעזעס פון דער יוסטיץ-קאמיסיע ביים פרייסישע לאנד-טאג, א היטלעריסט, האט גערופען אויפ׳ן 1-טען סעפטעמבער א זיצונג פון דער קאמיסיע אלס אויסערגעוועהנליכע אויספארשונגס קאמיסיע פאר׳ן בויטענער אורטייל פאר א רעוויזיע פון פראצעס.

דער פרעזידענט פון פרייסישען לאנד-טאג, דער היטלעריסט, קערל, האט בעשטעטיגט די אונערהערטע רעוויזיע פונם פרעזעס פון דער קאמיסיע. מען דארף צוגעבען, אז דער פרייסישער לאנדטאג האט נאך נישט אפגעהאלטען קיין שום זיצונג אויסער דער ערשטער, אויף וועלכער עס איז פארגעקומען די וואהל פון א פרעזידיום.

פאגראם אויף יודען אין ברעסלוי

בערלין, 24. אויגוסט (יט״א טעלעפאניש) פון ברעסלוי טעלעפאנירט מען, אז אין צוזאמענהאנג מיט׳ן טויט-אורטייל אויף די 5 היטלעריסטען, ענטוויקלען דארט די היטלער-לייט א מורא׳דיגע בלוט-דורשטיגע, יודען-העצערישע אגיטאציע.

היינט נאכמיטאג האבען צאהלרייכע היטלעריסטישע באנדעס מארשירט איבער די גאסען און געווארפען יודען-פיינדליכע אויסרופען. זיי האבען דערביי געזונגען פאלגענדעס לידעל:

ארבייט און ברויט
די יודען — א טויט
יאגט די יודען-באנדע
אויס דעם דייטשען לאנדע.

די כוליגאנעס האבען אויסגעהאקט אלע שויבען אין א גרויס יודיש וואַרען-הויז. פיל יודישע דורכגעהער האט מען בלוטיג צושלאגען. אויף דער גאנצער שטראסע האט מען שווער-פערוואונדעט 2 יודען. די פערוואונדעטע זענען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

==§==

פאגראם-אקציע פון דער היטלעריסטישע פרעסע

בערלין, 24. אויגוסט (ספ.) די היטלעריסטישע פרעסע פיהרט ווייטער א ליידענשאפטליכע קאמפאניע לטובת די פער׳משפט׳ע צום טויט אין בויטען. די אנגריפען זענען געווענדעט אונטער׳ן פאראל „מיר פערלאנגען נישט קיין טובות מיר פאדערן אבער גערעכטיגקייט“.

די היטלעריסטישע פרעסע, אויסטייטשענדיג דעם אויפרוף פון דער רייכס-רעגירונג וואדפט פאר דער רייכס-רעגירונג, אז זי מעסט מיט איין מעסטעל די פארטריאטישע אקציע [illegible] די היטלעריסטען און דעם טערא[illegible] די קאמוניסטען.

די בערלינער שטורם-אפטיילונגען האבען ארויסגעשיקט צו פאפען פאלגענדע טעלעגראמע: „עס איז א חרפה, אז 5 קעמפער פאר פרייהייט זאלען ערמארדעט ווערען פאר איין פוילישען אויפשטאנד. לויט אין „אנגריף“ אן ארטיקעל א. נ. „די יודען זענען שולדיג“ אין וועלכען ער רופט אפען צו פאגראמען אויף יודען. די יודען זענען שולדיג — פיהרט אויס געבעלס, און עס וועט זי אויסמיידען שטענדיגען. די היטלעריסטען זענען זעלנער, וואס האלטען די וואך אויף דער מזרח-גרעניץ“.

דער אנפיהרער פון די בערלינער היטלעריסטען „געבעלס“ האט פערעפענטליכט דע זיין שטראף.

—=—

אנפיהרער פון די שטורם-אבטיילונגען בעזוכט די פערמשפטע היטלעריסטען

בערלין, 24. אויגוסט (ספ.) דא איז אנגעקומען דער אנפיהרער פון די היטלעריסטישע שטורם-אפטיילונגען קאפיטאן רעהם, וועלכער האט אויף היטלער׳ס אנ׳אויפטראג בעזוכט אין תפיסה די צו טויט פער׳משפט׳ע. אויפ׳ן וואקזאל האט איהם בעגריסט רעפ. היינעס. אויף די גאסען זענען געמאכט געווארען אויסרופען „בעפרייען די ארעסטאנטען“.

מאביליזאציע פון די שטורם-אבטיילונגען

בערלין, (ספ.) די היטלעריסטען האבען פראקלאמירט א מאביליזאציע פון די שטורם-אפטיילונגען. אלע מיטגלידער פון די שטורם-אפטיילונגען, וואס האבען געהאט אורלויב, זענען גערופען געווארען אין דינסט. אלע שטורם אפטיילונגען געפינען זיך אין קאמפס-גרייטקייט.

בערלין, (ספ.) דאס פרעזידיום פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פראקציע פון פרייסישען לאנד-טאג האט בעשלאסען אונטערצונעהמען שריט אויפ׳ן פארלאמענטארישען באדען, כדי מבטל צו מאכען דעם אורטייל פון בויטענער געריכט. די היטלעריסטישע פראקציע אין לאנדטאג האט שוין צוגעגרייט אנ׳ענטשפרעכענדע פארשלאג.

בערלין, (ספ.) דער אויפרוף פון דער רייכס-רעגירונג און פון דער רעגירונג אין פרייסען מכח׳ן אורטייל אין בויטען וועט פערעפענטליכט ווערען אין אלע אהן אויסנאהם צייטונגען. די צייטונג, וואס וועט נישט דרוקען דעם אויפרוף פון דער רעגירונג, וועט פערמאכט ווערען.

פאריז, (ספ.) האוואס טיילט מיט פון בערלין, אז די פרייסישע רעגירונג וועט העכסטוואהרשיינליך בעגנעדיגען 4 פון די היטלעריסטען, וועלכע זענען פער׳משפט געווארען צום טויט, דאגעגען איינער וועט אומגעבראכט ווערען. אויף אזא אופן וועט פון איין זייט בערואיגט ווערען דער אויטאריטעט פון דער רעגירונג און פון דער צווייטער זייט וועט געוויסערמאסען אפגעשטעלט ווערען די אקציע פון די היטלעריסטען.

„פעטיט פאריזיען“ שרייבט, אז דער בויטענער אורטייל וועט קודם כל אוממעגליך מאכען דיאונמער האנדלונגען צווישען די היטלעריסטען און צענטרום מכח א קאאליציע-רעגירונג.

—:§:—

נ״ע
דר. מעד. חיים לוי ב״ר משה אהרן הלוי ז״ל לעוויטאן
איז געשטארבען מיטוואך ד. 24 אויגוסט 1932
די לוי׳ קומט פאר היינט דאנערשטאג, כ״ג מנחם אב תרצ״ב 3 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז גדאנסקא 31, וועגען וואס עס ט ״ילט מיט אין גרויס צער
די פאמיליע

וויכטיגע ביידעס פאר די אנטיילנעהמער אין דער גרויסער ארץ-ישראל-עקסקורסיע פון „לאדזער טאגעבלאט“

אינ׳ם פראגראם און אין מארשרוט פון דער גרויסער ארץ-ישראל-רייזע, וואס ווערט ארגאניזירט דורכ׳ן „לאדזער טאגעבלאט“ איז א דאנק אונזער אינטערווענץ ביי דער איטאליענישער שיף-געזעלשאפט דורכגעפיהרט געווארען א וויכטיגע ענדערונג, דהיינו: דער גרויסער אקעאן-דאמפער וועט אפגעהן פונ׳ם פארט אין נעאפאל מיט א טאג פריהער ד. ה. פרייטאג דעם 17-טן סעפטעמבער. אין דעם זין ווערט אויך געענדערט דער טערמין פון דער רייזע פון לאדז. נעמליך: די עקסקורסיע

וועט אפפאהרען פון לאדז מיט א טאג פריהער, דאס הייסט
מיטוואך דעם 14-טען סעפטעמבער ה. י.
כדי אלע עקסקורסאנטען זאלען קענען דורכמאכען די רייזע פון לאדז קיין נעאפאל ביז פרייטאג און אויסמיידען וועלכען עס איז חלול-שבת.

די עקסקורסיע וועט דויערן
פון 14 סעפטעמבער ביז׳ן 24 אקטאבער
און וועט געהן מיט דער באהן פון לאדז איבער וויען, ווענעדיג, רוים, ביז׳ן וואונדערבארען פארט נעאפאל און דאן מיט׳ן גרויסען ערשטקלאסיגען איטאליענישען דאמפער „וואולקאניא“ (22.000 טאן) איבער פירעאוס, אטען קיין חיפה.

אלע רייזע-פארמאליטעטען פון פאס, וויזע און דערגלייכען ווערען ערלעדיגט דורך אונז.

די איינשרייבונגען צו דער עקסקורסיע ווערען געשלאסען אין די ערשטע טעג פון סעפטעמבער. די, וואס ווילען אלזא, האבען די זעלטענע געלעגענהייט צו קענען פערברענגען ראש-השנה, יום-כפור און סוכות אין ארץ-ישראל, דארפען נישט צעגערן און וואס צייטליכער איינשרייבען זיך אין „לאדזער טאגעבלאט“.

אנמעלדונגען ווערען אנגענומען אין אונזער אדמיניסטראציע פעטריקאווער 16 פון 10 א זייגער פריה ביז 10 אין אווענד. דא ווערען אויך געגעבען ערקלערונגען אויף אלערליי אנפראגען.

פאר די דאזיגע גרויסע, בעקוועמע, אנגענעהמע און אינטערעסאנטע רייזע
אהין און צוריק
צאהלען אונזערע לעזער סך - הכל
840 זל.
אריינגערעכענט שוין פאר׳ן אויסלענדישען פאס און וויזע

יעדער איינער פון 18 יאהר אן, יונגערמאן אדער מעדעל האט איצט די מעגליכקייט צו פאהרען קיין ארץ-ישראל בעקוועם, אנגענעהם און פאר א זעהר ביליגען פרייז
ער דארף נאר צושטעלען: 1) א פאס (דאוואוד אסאביסטי) מיט בעשטעטיגטער פוילישער בירגערשאפט; 2) מענער (ביז 48 יאהר) אויך א מיליטעריש ביכעל 3) 4 גוטע פאטאגראפיעס.

די א״י-עקסקורסיע פון „לאדזער טאגעבלאט“ צייכענט זיך אויס פון אלע אנדערע דערמיט, וואס זי ווערט דורך אונז ארגאניזירט געמיינזאם מיט דער פראמינענטער און וועלט-בערימטער אינטערנאציאנאלער רייזע און טוריסטען-ארגאניזאציע

„WAGONS LITS/COOC“

וואו עס ארבייטען מיט די בעסטע פאכלייט אויפ׳ן געביט פון עקסקורסיעס און רייזעס און דאס גיט די גאראנטיע, אז אונזער עקסקורסיע קיין א״י וועט זיין די פיינסטע, סאלידסטע און אמבעסטען ארגאניזירטע מיט אלע מעגליכע בעקוועמליכקייטען

די רייזע קומט פאר מיט דער באהן און שיף דריטע קלאס. די עקסקירסאנטען פון 3-טער קלאס בעקומען אויף דער שיף אריין זוויבער בעט אין א קאבינע צו 2 און 4 פערזאן. 5 מאל אין טאג גוט עסען פון א כשר׳ער קוך דערונטער דריי הויפט-מאלצייטען.

די צייט איז קורץ, די צאהל פלעצער בעגרעניצט, אײלט זיך מיטן פערשרייבען!

בראזיליען איז פייער פון רעוואלוציאנערן אויפשטאנד

גרויסע שלאכט מיט'ן רעגירונגס-מיליטער ענדיגט זיך זיגרייך פאר די אויפשטענדיגע

די רעוואלוציע אין בראזיליען

וואשינגטאן, 24. (ספ.) נעכטען איז אין קרייז סוהנא פארגעקומען א גרויסע שלאכט צווישען רעגירונגס-מילי-טער און די בראזיליאנישע אויפשטענדי-גע. לויט די מעלדונגען איז עס געווען די גרעסטע שלאכט, וואס איז ווען עס איז פארגעקומען אין דרום-אמעריקא.

דאס רעגירונגס מיליטער און א צאהל פון 10 טויזענד מאן, פיעלאמען, קאוואלעריע, פאנצער אויטא'ס און טאנקס האבן אנגעגריפען די פאזיציעס פון די אויפשטענדיגע. די אויפשטענדי-גע האבן אויסגעהאלטען דעם שטורם און אפגעשטויסען דאס רעגירונגס-מי-ליטער.

די אויפשטענדיגע מארשירען אויף דער הויפט-שטאט ריא-דע-זשאנעירא. די שטאט מאמבור קאבא 200 קילאמ. פון דער הויפט-שטאט איז בזעצט גע-ווארען פון די רעוואלוציאנערען.

אין די לעצטע קאמפען זענען געפא-לען עטליכע הונדערט מאן.

טויט-שטראף פאר די ש[illegible]

מאדריד, 24. אויגוסט (ספ.) דער פראקוראר האט פערלאנגט טויט-שטראף פאר גנע. סאנ-יורחא, זיין זוהן און אנ-דערע מיליטער-לייט.

אנדענק-טאפעל צו קאפיטאן דרייפוס'עס צוריק-קעהר פון דער טייוועל-אינזעל

פאריז, (יט"א) די ליגע פאר מענשען-רעכט וועט אין קורצען איינ-מוירען א אנדענק-טאפעל אויף דעם ארט וואו פארט אליגען (אין דער נאהענט פון קיבעראן). אויף וועלכען קאפיטאן (איצט קאלאנעל) אלפרעד דרייפוס האט געשטעלט דעם ערשטען טריט אויף פראנצויזישער ערד בעת ער איז גע-ווארען צוריקגעבראכט פון דער טייוועל-אינזעל.

פון פארט אליגען איז דרייפוס אבגע-פיהרט געווארען קיין רען, וואו עס האט זיך דעם 6-טען אויגוסט 1899 אנגעהויבען די רעוויזיע פון זיין פראצעס, וועלכער האט זיך פערענדיגט מיט'ן אנערקענען דרייפוס'עס אונ-שולד.

די ענדגילטיגע בעפרייאונג פון דרייפוס'ען איז דעצידירט געווארען ערשט דעם 12-טען יולי 1906 דורך דעם העכסטען פראנצויזישען געריכט וואס האט איהם בעפרייט פון שולד און שטראף און פעראָרדענט תיכף ומיד צוריקשטעלען דרייפוס'ען אין דינסט אלס בירגער און אפיציר. דרייפוס האט דאן בעקומען דעם אוואנס אויף מאיאר און איז נאמינירט געווארען אלס אפיציר פון עהרען-לעגיאן.

—§—

בלוטיגע צוזאמענשטויסע צווישען פאליציי און ארבייטסלאזע אין א קויהלען גרובען אין שלעזיען

קאטאוויץ, 24 (ספ.) אין דער געגנד פון נישט-טעטיגע גרובע „אני-ניעשקא", וואס געהער צום סקארבא-פערם, איז געקומען צו א צוזאמענ-שטויס צווישען די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען אויסגעגראבען קויהלען און דער פאליציי. דער המון האט אטאקירט די פאליציי. די פאליציי איז צוגעטרעטען צו פערטרייבען דעם המון מיט גומענע שטעקענס. מצד דעם המון האבען אנגע-הויבען פאלען שטיינער און קויהלען-שטיקער. צווישען די ארבייטער איז אין ארבייטסלאזער שווער פערוואונדעט געווארען און איינער לייכט.

שטעלונג פון מאסליי-פארטיי צום אנטיסעמיטיזם איז נאך נישט קלאר

לאנדאן, (יט"א) אין געגענזאץ צו דער ערקלערונג, וואס איז געגעבען געווארען דער יט"א אין דורך איינעם פון די מיטגרינדער פון דער מאסליי-פארטיי ראבערט פארגען, אז די פארטיי פערווארפט די אנטיסעמיטישע טעטיג-קייט, האט דער שטעל פערטרעטער פון דירעקטאר פון דער נייער פארטיי ליסליי קאליגס מיטגעטיילט דעם פאלאמענטארישען קארעספאנדענט פון „דיילי העראלד", אז די מאסליי-פארטיי האט נאך נישט אנגענומען קיין שום שטעלונג צו דער יודען פראגע. דער יוגענדליכער, וועלכער האט פערשפרייט אנטיסעמיטישע פלוג-בלעטלעך האט נישט געהאנדעלט לוי'ן אויפטראג פון דער פארטיי. די פארטיי האט אבער ביז איצט פראבירט און נישט געטאדעלט די דאזיגע האנדלונג. דער ענדגילטיגער בעשלוס ליגט אין די הענד פון דער אסוואלד מאסליי. איצט האט ער נאך נישט פערעפענטליכט קיין שום ער-קלערונג וועגען זיין שטעלונג צו יודען. איך פערגנדליך, האט ערקלערט קאמיגס, איך בין פולשטענדיג איינשטימיג [illegible] דער פאשיסטישער פילאזאפיע.

—§—

היטלעריסטען אפגערופען די אונטערהאנדלונגען מיט'ן צענטרום

בערלין, (ספ.) די אונטערהאנד-לונגען צווישען די נאציאנאל-סאציא-ליסטען און דעם צענטרום מכח דער בילדונג פון א קאאליציע-רעגירונג, וועל-כע האבען זיך געצאלט הענט אנהויבען, זענען דורך די היטלעריסטען אפגערו-פען געווארען. די היטלעריסטען געבען אן אלס מאטיוו, וואס זיי האבען גראד א בעראטונג פון זייער רייכסטאג-פראקציע. אין די פאליטישע קרייזען שמועסט מען אבער, אז די אונטערהאנד-לונגען וועלען שוין בכלל נישט צושטאנד קומען.

—§—

היטלעריסטען אין ארגענטינא העצען געגען יודען

זיי מיינען אז זיי געפינען זיך אין דייטשלאנד

בוענאס-איירעס, 24 (יט"א טעלגר.) בעת דער אנטיקאמוניסטישער דעמאנסטראציע, וואס איז דא פארגעקומען, האט די פאליציי אנגענומען שטרענ-גע מיטלען, אז סזאל נישט קומען צו קיין יודען-פיינדליכע ארויסטרעטונגען. אין דער דעמאנסטראציע האבען זיך בעטייליגט פיל דייטשען אין היטלעריסטי-שע אוניפארמען.

ס'איז דערלאנגט געווארען א פעטיציע פון 50 טויזענד פערזאן, אין וועלכער ס'ווערט געפאדערט צו דעפארטירען אלע אויסלענדער.

ווי מפערזיכערט אונז אבער איז די געפאר נישט קיין ערנסטע מחמת די גרופע איז איינפלוסלאז.

CASINO
אונטער א נייער דירעקציע.

היינט
פייערליכע ערעפנונג!!
„א פרוי אויף איין נאכט"

קינסטלערישער פון דער פראנצויזישער פראדוקציע מוזיק פון פאוועל אברהם דער מחבר פון די אפערעטען וויקטאריא און איהר הוזאר, די בלום פון האוויי. אין די הויפט-ראלען די בעצויבערנדע
RENE LEFEBRE דער אונפער-גלייכליכער MARY GLORY
JEAN DAX און די בעריהמטע ארטיסטין פון די פראנצויזישע ביהנעס

געבן לאדז וועט זינגען די נייעסטע מוזיק-מעל די-עס „Hev de Yonde". די שכאט פון טויזענד חלומות און א וויפ אויף איין נאכט. אויסער-פראגראם פאראמאונט קלאנג-וואכענ-בלאט לעצטע אויפנאמען פון דער אלימפיאדע דער נצחון פון דער וואלאשעוויטש.
בעמ.: אלע פאספארטן'ס, איינטריטס-קארטען, פריי-קארטען ארויסגעגעבען דורך דער פריהערדיגער דירעקציע בלייבען אונגעפערענדערט. אנהויב 4 זייגער נ. מיטאג

ציפריים מוז א פרימוס-מאשינקע
דער אנצינדער שווער פערוואונדעט

(§) דער 28 יעהריגער אנטאני פאזרזשעל האט נעכטען אזוי אונגע-שיקט אנגעצונדען א פרימוס מאשינקע אז זי האט אויפגעריסען און ב. איז אפגעבריהט געווארען אויפ'ן גאנצען קערפער. אין א שווערען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפי-טאל.

טיפוס-עפידעמיע פערשפרייט זיך

(ב.) אין משך פון עהערגעסטערגען טאג זענען פערצייכענט געווארען 14 פאלען פון טיפוס ערקראנקונגען, הויפט-זעכליך אויף די פארשטעט. בסדר. די מאכט פערטראכט זיך דערי-בער וואס פאר א פערשארפטע מיט-לען זאלען אנגענומען ווערען צו בע-קעמפען די טיפוס קראנקהייט.

די טיפוס עפידעמיע פערשפרייט זיך

—§§—

יודישער שאפער שווער פערוואונדעט

(§) ביים רוג צעגעלניאנא און פיע-טריקאווער איז נעכטען אויסגעבראכען א געשלעג צווישען שאפער'ן. אין רעזול-טאט דערפון איז ביים שאפער בנימין האלצמאן איבערגעהאקט געווארען די נירען.

אין א שווערען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

ברענגען אונטערהאנדלען ווייטער מיט די היטלע-ריסטען וועגען א רעגירונגס-קאאליציע

בערלין, 24. אויגוסט (ספ.) די אונטערהאנדלונגען וועגען א קאאליציע פון דער צענטרום-פארטיי מיט די היט-לעריסטען קומען נישט אפיציעל ווייטער פאר. מצד דעם צענטרום פיהרט די אונטערהאנדלונגען געוו. קאנצלער ברינינג, וואס צוליב דעם איבערגעריסען זיין אורלויב.

צי וועלען די 5 פערמשפטע בעגנע-דיגט ווערען

בערלין, 24. אויגוסט (יט"א) טע-לעגר.) היינט האט דער היטלעריסטען-פיהרער געבעלס אפגעדרוקט א לייט-ארטיקעל אין „אנגריף" אונטערן קע-פעל „יודען זיינד שולד". אין דאזיגען ארטיקעל גרייפט געבעלס אן אויף אני-אונגערהערטען אופן די יודען, ספעציעל די יודען-פרעסע, צו וועלכע ער רעכענט צו דעם „בערלינער טאגעבלאט". גע-בעלס רופט אן די יודישע זשורנאליסטען „פרעמדע נאציאנאלער", וועלכע העצען דייטשען געגען דייטשען. ער ווארענט, אז ס'וועט קומען די צייט פון נקמה. אלע יודען וועט מען דאן איבערגעבען צו שטראף-געריכטען.

דער אויסערגעוועהנליך אגרעסיווער אנטיסעמיטישער ארטיקעל פון געבעלס'ן האט אין די יודישע קרייזען געמאכט זעהר א שווערען רושם.

ווי יט"א האט געהערט זיך, ווערט אין די רעגירונגס-קרייזען בעהאנדעלט א פראיעקט צו פערמאכען דעם „אנגריף".

שווערע שטראף אויף קאמוניסטען פאר גאסען-קאמפען

בערלין 24. (ספ.) עס איז פאר-געקומען די ערשטע פערהאנדלונג פאר'ן אויסערגעוועהנליכען טריבונאל פאר א געשלעג צווישען היטלעריסטען און קאמוניסטען. איין קאמוניסט איז פער'-משפט געווארען אויף 10 יאהר שווערע תפיסה. די היטלעריסטען זענען נעווען בעשולדיגט פאר טראגען געוועהר אהן אנ'ערלויבניש. זיי זענען בעפרייט געווא-רען.

גרעסטער צייטונגס-פערלאג אין פוילען בעט א נאדזאר

ווארשא, 24. טעלעפאניש) א גרויסע סענסאציע האט ארויסגערופען אין די פאליטישע קרייזען די ידיעה, אז דער פערלאג „פראסא פאלסקא" האט אנגע-געבען א ביטע וועגען א נאדזאר. צום פערלאג געהערען „קוריער משערוואני", „עקספרעס פאראנני", „דאברע וויעט-שור", „טיגאדניק ספארטאווי", „צירו-לוק ווארשאווסקי", „קינא". דער פער-לאג ווערט גערעכענט אלס רייכסטע צייטונגס-פערלאג אין פוילען. פונ'ם גא-רזאר וועט גאמירליך אויך ליידען די „באנק נאספאדארסטווא קראיאוועגא" וועלכער עס קומט פון פערלאג ארום 5 מיליאן זל.

==§==

איין פירמע וויל האבען דעם מאנאפאל אויף די זייף-פאבריקען

ווארשא, 24. אויגוסט (טעלפ.) אין די סוחרישע קרייזען האט ארויסגע-רופען א בעאונרוהיגונג די ידיעה, אז א געוויסע אייל-פאבריק און גדיניא זאל זיך האבען געווענדעט צו דער רעגירונג וועגען פערבייטען ארייננצופיהרען קיין פוילען אייל צו זייף-אויסארבייטונגען. אלע זייף-פאבריקען וואלטען אזוי א גאר אפהענגיג געווען פון איין פירמע, וואס האט פון איהר זייט בדעה אונטערצו-שטיצען בלויז 2 זייף-פאבריקען אין לאנד.

די רעגירונגס-מאכט זאלען הערפאר-גענימען פון ספעציעלע נידריגע פרייזען ביי די בעשטעלונגען פאר מיליטער, פאליציי א. א.

אין פוילען געפינען זיך אמבגע טויי-זענד קלענערע זייף-פאבריקען, וועלכע וואלטען געוואוסען געצוואונגען זיך צו ליק-ווידירען.

די זייף-פאבריקאנטען האבען אונטער-גענומען אנ'אינטערווענץ ביי דער ענט-שפרעכענדע מאכט נישט אנצונעמען דעם פראיעקט פון דער גרויסער פירמע.

הרב הכולל דר. נעמיראווער מיטגליד פון דער אונטעריכטס-קאמיסיע ביים רומענישען סענאט

בוקארעשט, (יט"א) אלס פער-טרעטער פון דער יודישער רעליגיע איז אין דער קאמיסיע פאר קולטור און בילדונג ביים רומענישען סענאט געוועהלט געווארען הרב הכולל סענ. ד"ר נעמיראווער.

קראנקען-קאסע נעכטען אויסגעצאהלט צום טערמין די פענסיעס

(§) נעכטען האבען די דאקטוירים און די איבריגע אנגעשטעלטע פון דער קראנקען-קאסע דאס ערשטע מאל זינט 8 יאהר בעקומען צום טערמין אויסגע-צאהלט די פענסיעס פאר'ן חודש אקטא-בער.

סכסוך מיט די טריקאטאזש פאבריקאנטען

(§) נישט קוקענדיג אויף דער אקציע פון די האנט-טריקאטאזש ארבייטער, וועלכע געהערען נישט צום פעראיין ווע-גען העכערען דעם לוין, האבען די פא-בריקאנטען ביז איצט נישט נאכגעגעבען. אין צוזאמענהאנג דערמיט האבען די ארבייטער בעשלאסען צוזאמענצוקומען ביז שבת דעם 27 אין קעגענטייל וועלען זיי ערקלערען א שטרייק.

—§§—

אלע זומער-וואוינונג
וואס פאהרען אויף
קויפען עכטען גוטען און כשר'ן
ווייז
צו די ביליגסטע פרייזען
צו 65 אין 75 גר. פאר 1/4 ליטער
ביי דער לאנגיעהריגער בעוואוסטער פירמע
„בארווין"
אינה.: מענדיל בארנשטיין, לאדז
נאוואמיעסקא 30, טעל. 210.50

עס ווערט געזוכט
3 אדער 4 צימער
1 אדער 2 שטאק פאנט פון פריוואט-פלאץ ביז נארוטאוויטשא גאס זוועגעוועל זייטיגע גאסען נעבען פיעטריקאווער. אטערטען אין אדמיניסטראציע אונטער „דאקטער"

א גרויס צימער
פון זאפארט איבערצוגעבען
צו ערפאהרען אין אדמ. אונטער „B."

רעשטען
Szczęśliwy ביי
נאוואמיעסקא 5 פראנט 2. שטאק
ווארנונג!
געעהרטע קונדען! אזוי ווי איהר קומט אויף נא-וואמיעסקא 5 ווערט איהר פערפיהרט פון אנדערע סוחרים, וואס זיי זאגען, אז זיי הייסען שטשענשליווי און דערביי אויפמערקזאם און געדענקט די אדרעס פראנט 2 שטאק וואו איהר בעקומט ביליגער מאנופאקטור און אנדערע סחורות. די בעסטע קוואליטעטען, די נייעסטע און מאדערנסטע מוסטער, אויך אנציגער און פאלטענס מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג: SZCZĘŚLIWY
Nowomiejska 5 front II piętro

גאלד, בריליאנטען, בישוטעריע און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

דער פאביאניצער רבי שליטא
הרב עמנואל וואלפרייד,
אדמו"ר מראספשא פון שודמיעסקא 44 (נאוויא-צעגיעל-ניאנא) איז צוריקגעקומען פון ציעכאצינעק

Dr. Wołkowyski
צעגעלניאנא 4 – טעלעפאן 216.90
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוועכע, אלע-ארט אנאליזע עלעקטראטעראפיע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראלען
נעמט אן פון 9–2, און פון 5–9 אווענ.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען

גמנסיה בת שמנה מחלקות לנערים
„בית-אלפא"
Piotrkowska 111 / Al. Kościuszki 48 tel. 176-46
די איינשרייבונגען פון נייע שילער קומען שוין פאר טעגליך פון 10—1 פ.מ. און 7—4 נ.מ.
די איינטריטס-עקזאמענס אין אלע קלאסען קומען פאר 29, 30 31 שערפיען ד. י.
דאס גימנאזיום געפינט זיך יעצט אין א נייעם לאקאל, וועלכער ענטשפרעכט פולשטענדיג אלע פאדערונגען פון דער נייעסטער שול-היגיענע און פעדאגאגיק.
דער שכר-לימוד בעדייטענד רעדוצירט!!!
די דירעקציע.
פ. ס. די פערוואלטונג האט בעשטימט צו פירער פרייע פלעצער אין דער פינפטער און זעקס-טער קלאס פאר פעהיגע און אונפערמעגליכע שילער.

Dr. med. Berman
ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנק. מענער-שוועכע און סעקס-צלע בעראטונג,
צעגעלניאנא 15. טעלעפאן 149-07
נעמט אן פון 8 – 11 פארמ. און פון 4 – 8 אווענד
זונטאג פון 9 – 1 נאכמיטאג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפליס, טריפער און מענער-שוועכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
און עלעקטרא - טעראפיע אנאליזען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל
אנדזשעיא 5, טעלעפ. 159-40
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5 ביז 9 אוו.
זונטאג פון 9 ביז 1 א זייגער נאכמיטאג.

Dr. A. S. Tenenbaum
Piotrkowska 109, tel. 220-25
צוריקגעקעהרט

Dr. med J. LUBICZ
כירורג און ארטאפעד
פאלודניאווא 9 — טעל. 183-17
זפעצ. פון צוזאמענשטעלען געבראכענע הענד און פיס קראנקהייטען פון ביינער און גלידער: שווינדזוכט (גרוזליצע), אטרעטיזם, רעמאטיזם, פערקרימונגען פון פלייצעס, זשילאקעס, היילונג מיט איינשפריצונגען, אייגענע פראצעדורע פון ארטאפעדישע אפאראטען זוקלעקדעס אויף פיס-שמערצען, קינסטליכע הענד און פיס (פראטעזן) גארסעטען, ברוכבינדען (באנדאזש) א.ז.וו.
נעמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

בריף-איבערזעצונגען
פון פערשידענע שפראכען: ענגליש, פראנ-צויזיש, רוסיש, דייטש, און אנדערע אויף יודיש, פויליש און פערקעהרט
מ. קרזעפיצקי. פאמארסקא 5.
ביים צאהנ-ארצט ר. קרזעפיצקא)
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד
טעלעפאן 206-53.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט אָן פון 6 ביז 8 אָוו. נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodz. Tageblat" Łódź Piotrk. 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: רעד. 100.57 אַדמ. 100.47

דער אורטייל אין בויטען.

דאָס שנעל-געריכט אין בויטען (דייטש אויבער-שלעזיען) האָט אַרויסגעגעבען אַ טויט-אורטייל אויף 5 מיטגלידער פון די היטלעריסטישע שטורם-אַפּטיילונגען. דער אורטייל איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אויפ'ן סמך פון לעצטען דעקרעט פון פּרעז. הינדענבורג, וואָס זעהט פאָר טויט-שטראָף פאַר טעראָר-אַקטען, בעת וועלכע עס ווערט אומגעבראַכט אַ מענשליך לעבען. די פעראורטיילטע האָבען טאַקי אויסגעפיהרט אַזאַ אַקט. זיי האָבען פערפייניגט אויף טויט אַנ'אַרבייטער קאָנראַד פּיעטשוך, אַ פּאָליאַק. דאָס געריכט האָט נישט געפונען פאַר די אָנגעקלאָגטע קיין שום מילדערנדע אומשטענדען, מחמת דער מאָרד איז אויסגעפיהרט געוואָרען מיט אויסרעכנונג, מיט אַ פריהערדיגער צוגרייטונג.

דער אורטייל האָט אָבער אַרויסגערופען אַנ'אונגעהויערען שטורם ביי די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען. אַז דאָס איצטיגע דייטשלאַנד, דאָס רעכטע דייטשלאַנד, דאָס דייטשלאַנד פון פּאַפּען-שלייכער זאָל אויספיהרען טויט-אורטיילען אויף היטלעריסטען, דאָס קענען די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע פיהרער נישט דערלאָזען. עס האַנדעלט זיך דאָ נישט אין די לעבענס פון די פער'משפט'ע, נאָר אין פּרעסטיזש. אויספיהרען דעם טויט-אורטייל אויף די 5 פעראורטיילטע, בעדייט גלייכצייטיג אויספיהרען אַ טויט-אורטייל אויף דער גאַנצער היטלעריסטישער בעוועגונג. דאָ האַלטען די היטלעריסטען ביים איבערנעמען די מאַכט, דאָ רעדען זיי אַזוי האָפענדיג וועגען „דריטען רייך", וועגען דעם „משיח" היטלער און פּלוצים נעמט מען זיינע טרייע תלמידים, וואָס האָבען דאָך אויסגעפיהרט אַ הייליגע שליחות פון זייערע פיהרער און מען ברענגט זיי אום. די היטלעריסטען זענען גרייט אַלץ צו שטעלען אין קאָן און נישט דערלאָזען צום אויספיהרען פון אורטייל.

פון דער צווייטער זייט קען די פּאַפּען-רעגירונג נישט מבטל מאַכען דעם אורטייל, מחמת דערמיט רייסט זי אונטער איהר אייגענעם פּרעסטיזש. זי האָט אַרויסגעגעבען דעם דעקרעט וועגען טויט-שטראָף פאַר טעראָר-אַקטען, כדי אַ סוף צו מאַכען צו די אונגעהויערליכע ברידער-קאַמפען און פּאַרטיי-מאָרדען.

אין בויטען איז פאָרגעקומען דער ערשטער פּראָצעס אויפ'ן סמך פון דאָזיגען דעקרעט. זאָל דער אורטייל אָפּגעשאַפט ווערען, וועט עס הייסען, אַז דער דעקרעט איז נישט מעהר, ווי אַ חוזק, אָדער אַז ער איז נאָר חל פאַר די קאָמוניסטען און סאָציאַליסטען. דאַקעגען די היטלעריסטען מעגען רויבען און מאָרדען און זי קומט נישט קיין שום שטראָף.

ס'האָט זיך דעריבער געשאַפען זעהר אַ קאָמפּליצירטע לאַגע, פון וועלכע ביידע צדדים קענען נישט אָפּטרעטען. דערביי איז דאָ פאַרהאַן נאָך אַ מאָמענט: דאָס אויספיהרען דעם אורטייל וואָלט בעדייט, אַז די פּאַפּען-רעגירונג האָט מעהר נישט צו ערוואַרטען קיין שום שטיצע מצד די היטלעריסטען, פערקעהרט, די לעצטע וואָלטען איבערגעגאַנגען אין דער שאַרפסטער אָפּאָזיציע, און וואָלטען אפשר געוואַגט אויך אויס'ן לעצטען שריט: אויף אַ מאַרש אויף בערלין. זאָל ווידער דער אורטייל נישט אויסגעפיהרט ווערען, וועט דער גאַנצער לינקער פליגעל און אפשר דער צענטרום בעקעמפען אויפ'ן שאַרפסטען אופן די פּאַפּען-רעגירונג, און אַלע קאָמבינאַציעס וועגען געוואונען דעם צענטרום פאַר דער רעגירונג, וואָלטען זיך מעהר נישט איינגעגעבען.

דער אורטייל פון בויטענער געריכט קען דעריבער ווערען אַנ'ענטשיידונגס-מאָמענט אין איצטיגען דייטשלאַנד, אין דעם צי דער אורטייל ווערט אויסגעפיהרט אָדער נישט, איז אָפּהענגיג די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון די געשעהענישען, וועלכע וועלען זיך ענטוויקלען אין אַ שנעלען טעמפּאָ.

בן משה

די „סאַנאַציע" ווערט זעלבסטשטענדיג

מאַרשאַל פּילסודסקי וויל מאַכען דעם „לאַגער" אונאָפּהענגיג פון זיך. — ס'קומען בעסערע צייטען. — אויך אין פּוילען הויבט אָן ווערען בעסער. — אָפּקלאַנגען פון דער פּוילישער פּרעסע

דער פּאָליטישער סעזאָן אין פּוילען — אויב מיר זאָלען אורטיילען לויט דער פּרעסע — איז שוין אין פולען ברען. דער „ראַפּאָמניק" שלייפט זיך גאַנץ געשמאַק צו דער פאַרשטעהענדער סיים-סעסיע און ער איז איבערצייגט, אַז אין משך פון די זומער-חדשים איז פאָרגעקומען געוואַלדיגע ענדערונגען אין די שטימונגען און איבערצייגונגען פון די מאַסען. די רעגירונג, מיינט דער בעפּעסישער אָרגאַן, האָט הערפאָר אַזוי לאַנג געהאַלטען געשלאָסען דעם סיים, הגם זי האָט דאָרט אַ מעהרהייט, מחמת זי האָט גערעכענט אַזוי אַרום איינצושלעפּען די עפענטליכע מיינונג.

„די ווירטשאַפטס פּאָליטיק פון סאַנאַציע-לאַגער בערוהט אין תוך גענומען אויף דער אידעע פון „איבערהאַלטען" דעם ווירטשאַפטליכען קריזיס. דאָס איז אַ לאָגישע קאָנסעקווענץ פון דעם שטאַנדפּונקט, אַז מיר לעבען איבער נאָר אַ קאָניונקטור קריזיס. באמת קען קומען אַ צייטווייליגע, פאַריבערגעהענדע פערבעסערונג פון דער ווירטשאַפטליכער לאַגע, אָבער נאָכ'ן געהן אַרויף, וועט ווידער קומען אַ טראַגישער פאַל אַראָפּ.

„די אינעווייניגע פּאָליטיק פון רעגירונגס-לאַגער שטרעבט צו אַ בעשטימטען ציל. מיר זענען עדות פון אַ פּערפעקטע מיינונג פון דער „סאַנאַציע" אַלס אַ גרופּע, וואָס פיהרט אָן מיט דער מלוכה. זי וויל זיך מאַכען זעלבסטשטענדיג און נישט זיין געבונדען אויסשליסליך אין יעדען פּרט מיט'ן מאַרשאַל פּילסודסקי. דער דאָזיגער פּראָצעס האָט זיך שוין לאַנג אָנגעהויבען. ער איז אין משך פון די לעצטע חדשים געקומען בולט צום אויסדרוק. מאַרשאַל פּילסודסקי בעטייליגט זיך נישט אין די זיצונגען פון מיניסטער ראַט, אין די פאַרשידענע טאָג-טעגליכע אַרבייטען פון דער „סאַנאַציע", אין איהר ווירטשאַפטס- און פינאַנץ-פּאָליטיק. ב.ב. פּרובט שטעלען זעלבסטשטענדיגע שריט. אפנים, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי שטרעבט דערצו אַז זיין לאַגער זאָל זיך אויסלערנען לעבען מיט אַנ'אייגענעם מח, אַז אין זיינע אָדערן זאָל פליסען אייגען בלוט. דאָס אייגענע פּראָבלעם שטעהט פאַר מוסאָליני און פאַר היטלער. דאָס איז אויך געשטאַנען פאַר פּרימאָ דע ריווערא'ן און... זיך פאַרענדיגט מיט אַ טראַגי פאַרם. מאַרשאַל פּילסודסקי'ס ערציהונגס מעטאָדע בעשטעהט דערין, וואָס ער וויל אויסלערנען שווימען זעלבסטשטענדיג אָהן שום רעטונגס-מיטלען. ב.ב. שווימט זעלבסטשטענדיג אין אַ רייע ענינים זייט ווינטער 1930.

די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" אָרגאַניזירט אויפ'ן חשבון פון נעג. גורעצקי'ס אַנ'אַרטיקעל, אין וועלכען דער דירעקטאָר פון „באַנק נאַראָדאָווי קראַיאָווע" קומט צום אויספיהר, אַז פּוילען מוז האָבען אויף די נאָהענטסטע פאָר יאָהר 1850 מיליאָן זל. אויף אינוועסטיציעס. פון וואַנען, פרעגט די ענדעקישע צייטונג, וועט מען נעהמען דאָס ריזיגע געלד, אַז אויסלאַנד וויל אונז קיין קליינע הלוואה אויך נישט געבען. פערקעהרט, לויט דער מיינונג פון דעם דערמאָנטען אָרגאַן, האָט מען נאָך געמאַכט צו גרויסע אינוועסטיציעס אין די פערגאַנגענע יאָהרען אַז דאָס רופט זיך טאַקי אָפּ אויף דער איצטיגער לאַגע.

דער „אילוסטראָוואַני קוריער" פערנעהמט זיך מיט דער פערבעסערטער שטימונג, וואָס הערשט איצט אין אַמעריקאַ. „צי שטעהען מיר טאַקי פאַר'ן סוף פון קריזיס?" ברענגענדיג די מיינונגען פון די אָפּטימיסטען און פּעסימיסטען, קומט די צייטונג צום אויספיהר, אַז „דאָס ערגסטע פון קריזיס זענען מיר שוין איבערגעקומען און מיר געהן צו בעסערע צייטען.

„אויך קען פּוילען דערנעהנטערט זיך לאַנגזאַם די כוואַליע פון אָפּטימיזם וועלכע קומט צום אויסדרוק אין אַ געבעסערטער שטימונג, אין אַ שטייגערונג פון קורס פון די פּוילישע פּאַפּירען, אין דער פערבעסערטער קאָניונקטור אין דער לאָדזער טעקסטיל אינדוסטריע און אין אַנ'איינגעהאַלטענעם אָפּפלוס פון די וואַלוטעס פון „באַנק פּאָלסקי".

די צייטונג גלויבט, אַלזאָ, אַז ס'קומען טאַקי בעסערע צייטען. הלואי וואָלט דאָס אמת געווען.

ווידער אויפגעבויט דעם מאַגיסטראַט אין אַראַס.

דאָס וועלט-בעריהמטע ראַטהויז פון אַראַס, (פראַנקר.) וואָס שטאַמט פון 15-טען יאָהרהונדערט און איז בעת דער מלחמה חרוב געוואָרען, איז אויפסניי אויפגעבויט געוואָרען לויט'ן פריהערדיגען אויסזעה.

יודען, וואָס שרייבען לעבענס-געשיכטעס פון גרויסע מענשען

געאָרג בראַנדעס, עמיל לודוויג, אַנדרע מאַרואַ אַלס ביאָגראַפען

פון ראובן ברײנין

מיט דעם אָנפאַנג פון'ם צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט האָט די ביאָגראַפישע ליטעראַטור אָנגעהויבען פאַרנעמען איינעם פון די ווייכטיגסטע פּלעצער אין דער וועלט-ליטעראַטור.

די סטאַטיסטיק פון דעם וועלט-ביכער-מאַרק, ווי פון די גלייזענע ביכער אין די עפענטליכע ביבליאָטעקען, בעווייזט, אַז די פאָדערונג אויף דער ביאָגראַפישער ליטעראַטור האָט ריזיג געוואַקסען זינט נאָך דעם וועלט-קריג.

די מאָדערנע אייראָפּעאישע ביאָגראַפיע — עס רעדט זיך דאָ פון דעם העכערען סאָרט — פאַראייניגט אין זיך וויסענשאַפט און קונסט.

די מאָדערנע גייסטיגע וויסענשאַפטען און פאָרשונגען וועגען דעם מענשליכען גייסט און וועגען זיינע בעוואוסטזיניגע און אונבעוואוסטזיניגע כוחות און פעהיגקייטען, האָבען געעפענט אַ נייעם צוטריט צו די ביאָגראַפישע עקספּערימענטען.

די פּסיכאָ-אַנאַליטיק, ווי עס האָבען זי בעגרינדעט זיגמונד פרויד, יונג און אַדלער, גיט אויך דעם מאָדערנעם געבילדעטען ביאָגראַף נייע מעגליכקייטען, נייע געזיכטס-ווינקלען, אום צו ערקלערען געוויסע פּראָבלעמאַטישע פּונקטען אין דעם וועזען פון'ם דיכטער אָדער וויסענשאַפטסמאַן, אָדער פון'ם מאַכט-מענשען, וואָס זיין לעבען ווערט געשילדערט און אַנאַליזירט.

* * *

אין דער שפּיץ פון דער מאָדערנער מאָנומענטאַלער ביאָגראַפישער קונסט, שטעהען דריי יודען: געאָרג בראַנדעס (זיין יודישער נאָמען איז משה כהן), עמיל לודוויג (זיין יודישער פאַמיליען-נאָמען איז כהן) און אַנדרע מאַרואַ (זיין יודישער נאָמען איז הערצאָג).

בראַנדעס, וועלכער האָט אין זיינע יונגערע יאָהרען געשריבען די ביאָגראַפיעס פון פערדינאַנד לאַסאַל און פון דיזראַעלי — די צוויי ווירקליך גרויסע מענשען פון יודישער אָפּשטאַמונג, האָט אויף זיינע עלטערע יאָהרען, שוין נאָהענט צו די אַכציגער, אָנגעשריבען פיר מאָנומענטאַלע ביאָגראַפיעס, פון געטהע, וואָלטעיר, מיכאל אַנדזשעלאָ און פון יוליוס צעזאַר.

עמיל לודוויג האָט זיך בעקאַנט געמאַכט אין דער אַלטער, ווי אין דער נייער וועלט מיט זיינע ביאָגראַפיעס פון נאַפּאָלעאָן, עקס-קייזער ווילהעלם, ביסמאַרק, געטהע, לינקאָלן און אין די לעצטע טעג — פון מוסאָליני.

דער יונגסטער ביאָגראַף, אַנדרע מאַרואַ, אַ פראַנצויזישער יוד, איז די לעצטע צייט פּאָפּולער געוואָרען אין אייראָפּאַ און אין אַמעריקאַ מיט זיינע ביאָגראַפיעס, לעבענס-בעשרייבונגען פון דיזראַעלי, בייראָן, שעלי, גענעראַל ליאַוטי און פון אַנדערע.

* * *

בראַנדעס אַלס ביאָגראַף שעפּט פון פולען. ער עפענט אַלע אַרכיוועס, בענוצט אַלע מעגליכע דאָקומענטען, בעקאַנטע און נייע, פון איהם זעלבסט ענטדעקטע. מיט דעם שפּירזין פון אַ שערלאָק האָלמס זוכט ער אויף די ווייט-מעגליכסטע שפּורען, וואָס פיהרען איהם אויפ'ן ריכטיגען וועג, אַרויסצוגעפינען די בעהאַלטענסטע מאָטיווען פון און בעגרייפליכע טאַטען און האַנדלונגען פון זיינע העלדען, וועמענס לעבען ער בעשרייבט.

בראַנדעס אַלס ביאָגראַף איז מעהר וויסענשאַפטלער אַלס קינסטלער, מעהר אַנאַליטיש ווי סינטעטיש. ער איז אויך צו-ראַציאָנאַליסטיש; ער איז איבערצייגט, אַז אַלעס אין אַ פרעמד לעבען לאָזט זיך ערקלערען, ווען מען ווייסט נאָר אַלע איינצעלהייטען און קלייניגקייטען, וואָס געהערען צו אַ גרויס לעבען. זיינע ביאָגראַפיעס זענען פול מיט איינצעלנע כאַראַקטעריסטישע שטריכען און מיט שאַרפזינניגע, געניאַלע קריטישע בעמערקונגען, געשריבען אין אַ דורכזיכטיגער, געשליפענער, ראַפינירט-איינפאַכער שפּראַך. דאָך איז בראַנדעס מעהר ליטעראַטור און קולטור-געשיכטע-שרייבער, ווי ביאָגראַף. זיינע ביאָגראַפיעס זענען צו-רייך, צו-איבערגעקלערט מיט צייט און רוים-שילדערונגען, וועלכע האָבען נישט קיין דירעקטע בעציהונגען צו דער הויפּט-פּערזאָן אין דער ביאָגראַפיע.

עמיל לודוויג איז, אַלס ביאָגראַף, אַ ראָמאַניסט. עס קומט איהם אָן מעהר אויף דעם אויסערליכען עפעקט אַלס אויף דער שטרענגער אונערליכער וואָהרהייט, מעהר אויף דעם צוגעשפּיצטען פּונקט אַלס אויף דער גאַנץ גענויער איבערגעבונג פון טאַטזאַכען און סיטואַציעס.

בראַנדעס אַלס ביאָגראַף איז אויך גאַנץ אָפט דער ריכטער און ווערט-שאַצער פון די העלדען און זיינע לעבענס-בעשרייבונגען. ער נעמט אין זיינע ביאָגראַפיעס אַ שטעלונג צו געוויסע אידעען און פּרינציפּען פון זיינע העלדען, מאַנכעס מאָל זאָגאַר אַ קעמפערישע שטעלונג.

עמיל לודוויג, דאַגעגען, נעמט אין זיינע ביאָגראַפיעס קיינמאָל נישט קיין פּערזענליכע שטעלונג צו די אַנזיכטען, צו דער וועלט-אַנשויאונג אָדער צו די פּרינציפּען אָדער דאָגמען פון זיינע העלדען.

עמיל לודוויג בעהאַלט זיין גאַלאַנטע און גלייכגילטיגע מינע; ער גיט איבער דעם געדאַנקען-גאַנג פון אַ מוסאָליני אָדער פון אַ סטאַלין, פון געטהע אָדער פון ביסמאַרק.

עמיל לודוויג זוכט צו ווייזען אונז זיינע העלדען, די היסטאָרישע פּערזענליכקייטען, אין זייער פּאָלאַריטעט, אין זייער געגענזעצליכקייט, אין זייערע דראַמאַטישע מאָמענטען, אין זייערע געמאַכטע, געקינצעלטע פּאָזען, מעהר ווי אין זייער נאַטירליכער האַלטונג.

אַנדרע מאַרואַ האָט געמאַכט פון דער ביאָגראַפיע אַ קונסטווערק.

* * *

אין זיין עסיי „די ביאָגראַפיע אַלס קונסטווערק", זאָגט אַנדרע מאַרואַ:

„וואָס איז נויטיג דערצו, דאָס אַ מענשליך לעבען זאָל אונז קאָנען פערשאַפען קינסטלערישע גענוסען? אין ערשטער שטעלע מוז דאָס געשילדערטע לעבען מיט אונזער אייגענעם לעבען אַזוי ווייניג פערקניפּט זיין, אַז ווען מיר בעטראַכטען דאָס געשילדערטע פרעמד-לעבען, פיהלען מיר נישט קיין בעדערפניש צו האַנדלען און קענען מאָראַלישע רעגונג אין אונז; דערפאַר איז עס פיילייכט דאָס בעסטע, ווען דאָס געשילדערטע פרעמד-לעבען גילט אין אונזערע אויגען נישט אַלס ווירקליך, נאָר ווי מיר לעזען דאָס אין אַ ראָמאַן."

אָט די טעאָרעטישע אָנזיכט פיהרט דורך מאַרואַ אין דער פּראַקטיק פון זיינע ביאָגראַפיעס. ער בעטייליגט זיך ניט לייזענשאַפטליך אין די האַנדלונגען און אין דעם אידעען-קאַמף פון זיינע העלדען; ער בלייבט שטענדיג דער רוהיגער צושויער.

עס איז אָבער פיל לייכטער צו שרייבען אַ ראָמאַן, ווי צו בעשרייבען דאָס ווירקליך-קאָמפּליצירטע לעבען פון אַ ווירקליך-געוועזענעם מענשען. אַ ראָמאַן-פיגור איז פערראַיינפאַכט און קאָנסטרואירט. מען קאָן אַזאַ פיגור בעגרייפען און פערשטעהן.

אין ווירקליכען לעבען זענען אָבער די מענשען געפעהרליכע רעטענישען; זייערע האַנדלונגען קאָן מען נישט פאָראויסזעהן; זייערע געדאַנקען שפּרינגען, ווי זיי וואָלטען אין זיי אַרויסגעריסען, אום מיט אַ פערוואונדערטער שנעלקייט פון זיך אַרויסצופליהען. אונזער פערשטאַנד געפינט מיט גרויס מיה זיין וועג דורך אַט דער אונאָרדנונג. מיר שטעהען פאַר אונזערע פריינד אָדער פיינד, ווי פאַר פרוכטבאַר-פערוויקעלטע און פערפּלאָנ-

(ענדע זעה זייט 6)

ווי אַזוי כ'האָב אַרעסטירט צאַר ניקאָלאַי דעם צווייטען

8) סענסאַציאָנעלע שילדערונג, איבערגעגעבען פון אַ רעוואָלוציאָנערען שטאַב-אָפיציר

דער אָפיציר האָט איבערגעלייענט דעם מאַנדאַט און האָט מיט כעס אויסגעשריגען:

— ריכטיג ווי גאָלד, קאָצעבו איז גערעכט, טוט נאָר אַ קוק, ווי דער מאַנדאַט אייגענער איז רעדאַגירט. איך קען גאָר אַנדערש נישט פערשטעהן, דאָס איז בפירוש אַ מאַנדאַט אויף צו טויטען דעם צאַר!

— מיינע הערען! — האָב איך אין דער הויך אויפ'ן קול אויסגערופען, — דער קאָמענדאַנט קאָצעבו האָט אייך פאַלש אינפאָרמירט. עס האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז מיר אָפיצירען — רעפּובליקאַנער ווילען שוין מעהר נישט האָבען קיין מאָנאַרכיע. איצט וויל מען דעם צאַר אויסבעהאַלטען ערגיץ אין אויסלאַנד און דערנאָך ביי אַ געלעגענהייט איהם ווידער אַרויפזעצען אויפ'ן טראָן!

— מעגליך, אַז עס איז אַזוי — האָט עמיצער פון די אָפיצירען זיך אָפּגערופען — אָבער צו דען דאַרף מען אַזוי האַנדלען? ס'געהערט! — האָט זיך אַריינגעריסען אין צאַרישען פּאַלאַץ, איהר העצט אויף די סאָלדאַטען געגען די אָפיצירען און איהר ווילט בעזייטיגען דעם פּולק פון די פּאַלאַץ-קאַזאַרמעס! מיר ווייסען שוין אַלץ. וואָס איהר אין פּעטערבורג טוט זיך! וואָס האָט איהר מיט די סאָלדאַטען גערעדט?..

דאָ האָבען אָנגעהויבען די יונגערע אָפיצירען זיך צוצורוקען נעהנטער צו מיר. די עלטערע האָבען זיך אָפּגערוקט.

— וואָס טרייסעלט איהר זיך דאָרט אין „איספּאָלקאָם" איבער דעם צאַר ניקאָלאַי? — אונזער צווייטער שיסער-פּולק, איז מיט'ן גאַנצען האַרצען צוגעשטאַנען צו דער רעוואָלוציע. איהר ווייסט דאָך גאָרנישט וואָס מיר האָבען דאָ נעכטען געהאַט אויסצושטעהן! טאָ הערט-זשע!

נעכטען פריה ווען מיר זענען אַהער אָנגעקומען, האָט דער צונויפגעשטעלטער גוואַרדיע פּולק נישט געוואָלט אונז אַריינלאָזען אַהער, מיר האָבען שיער נישט געעפענט אַ פייער אויף די צאַרישע אונטעראָפיצירען, פון וועלכע דער גוואַרדיע-פּולק איז פאָרמירט.

האָבען מיר ערקלערט קאַטעגאָריש די גוואַרדיע-אָפיצירען, אַז אויב זיי פיהרען נישט אַרויס דאָס פּולק פון די פּאַלאַץ-קאַזאַרמעס וועט זיך דאָ טאָן מעשים. ענדליך האָט מען אונז נאָכגעגעבען און היינט זיצען מיר שוין אין די פּאַלאַץ-קאַזאַרמעס. ביי אַזאַ לאַגע צו מען הערט אויף אונז גופא אָנצופערטרויען? איז עס פאַר אונז אַ טיפע בעליידיגונג!

— פון וואַנען נעמט איהר דאָס צו זאָגען, אַז מען טרויט אייך נישט ניט? — ה'אָב איך איבערגעריסען דעם יונגען אָפיציר — אַט זעהט איהר איך בין איינער אַליין צווישען אייך, איך האָב דאָך געקענט אַראָפּברענגען אַהער כאָטש אַ גאַנצען קאָרפּוס מיליטער, דאַ אַרום די ווענט פון צאַר'ס פּאַלאַץ. פּעטערבורג און קראָנשטאַדט זענען נאָך נישט אויסגעטריקנט...

איהר דאַרפט אָבער פערשטעהן, האָב איך ווייטער געזאָגט — אַז אונזער ציל איז צו האַלטען דעם צאַר ניקאָלאַי אונטער אַ שטרענגען אַרעסט. מיר ווילען איהם האָבען אונטער אַ זיכערער שמירה, אַ נישט וועלען מיר מוזען איהם איבערפיהרען אין פּעטראָפּאַוולאָווער פעסטונג...

— וואָס? — אין פּעטראָפּאַוולאָווער פעסטונג! מיר וועלען נישט דערלאָזען איהם אַרויסצופיהרען פון דאַנען — האָבען געליאַרעמט די עלטערע אָפיצירען.

— זייט אַזוי גוט, איך בעט אייך מיינע הערען, פּראָוואָצירט מיך נישט. איהר ווייסט אַליין אויסגעצייכענט. אַז מיר וועלען אַרויספיהרען פון דאַנען איהם. דעם צאַר. און אייך און נאָך וועמען מיר ווילען. — אויב נאָר מיר וועלען דאָס דאַרפען האָבען...

מוז איך אייך דעריבער נאָכאַמאָל אויפקלערען, אַז דער איספּאָלקאָם וויל אַלען נישט אָנמאַכען קיין איבריגען טומעל און גערודער. און איך בעט אייך טאַקע, וואַרפט אַוועק אייער אָנגעצויגענקייט און רעדט מעהר נישט צו מיר מיט אַזאַ טאָן.

זייט וויסען, אַז נאָכדעם ווי איך האָב זיך דורכגערעד'ט מיט די [illegible] דאַטען פון צווייטען פּולק, זעה איך נישט איין, אַז מען זאָל נישט אַנדערש דאַרפען אַרויספיהרען דעם צאַר אין פּעטראָפּאַוולאָווער פעסטונג. ווענינגסטענס, שוין איצט. אין דעם מאָמענט. איך האָב אַ צוזאָג פון פּולק. אַז ער וועט נישט אַוועק פון דאַנען, אַז ער וועט קיינעם נישט דערלאָזען מ'זאָל איהם איבערבייטען, ביז וואַנען עס וועט נישט אָנקומען אַ צווייטער בעפעהל פון פּעטערבורגער סאָלדאַטען און אַרבייטער-ראַט.

איצט זענען די אָפיצירען אַוועק אויף אַ בעראַטונג. מען שושקעט זיך אין דער שטיל ביים פענסטער.

— „אין נאָמען פון 2-טען פּולק — ערקלערט מיר אַנ'עלטערער אָפיציר, וועלכער האָט זיך אָפּגעטיילט פון דער גרופּע אָפיצירען און איז צוגעגאַנגען צו מיר — גיבען מיר אייך אונזער עהרען-וואָרט, אַז ווי לאַנג אונזער פּולק וועט שטעהן אין צאַרישען פּאַלאַץ אויף שמירה, וועט קיינער פון דעם צאַר'ס פאַמיליע און נישט דער צאַר אַליין אַרויסגעהען פון די דאָזיגע ווענט.

די אָפיצירען פון צווייטען פּולק האָבען זיך איצט פערפּליכטעט צו האַלטען דעם קאַראַאול-דינסט אין פּאַלאַץ דעם גאַנצען מעת-לעת און איבערהויפּט אויב עס וועט אויסקומען וועלען זיי דאָס געוועהר נישט אַרונטערנעמען פון זיך, נישט בייטאָג און נישט ביינאַכט — ביז וואַנען עס וועט נישט דערהאַלטען ווערען אַ בעפעהל פון פּעטערבורגער ראַט — זייט איהר דערמיט צופרידען? — האָט מיר דער פּאָלקאָווניק פון צווייטען פּולק איבערגעפרעגט.

— פולשטענדיג צופרידען — האָב איך געענטפערט — איצט האָבען מיר בלויז אָפּצורעדען ווי אַזוי די שמירה וועט געהאַלטען ווערען.

דער קאָמענדאַנט פון פּאַלאַץ האָט אַריינגעבראַכט אין צימער דעם פּלאַן פון פּאַלאַץ, פון די פּלעצער אַרום דעם פּאַלאַץ. און דעם רייכסטער פון די פונאַנדערגעשטעלטע קאַראַאולען.

(דאָס ווייטערע קומט)

פון „דעם בוים פון שיקזאַל" רינט אַ גאַנצען זומער טייכען בלוט

אין דער געגענד פון אַקראַפּאַליס, אין גריכענלאַנד וואַקסען פערשידענע טשעקאַווע בוימער, אָבער דער מעהר טשעקאַווער בוים איז זיכער דער „בוים פון שיקזאַל".

איטליכעס יאָהר (געוועהנליך קומט דאָס פאָר אינ'ם אָנהויב פון חודש יוני) הויבט אָן דער דאָזיגער „בוים פון שיקזאַל" צוריק אויפצולעבען. ווינטער צייט שטעהט ער אַנ'אויסגעטריקנעטער.

אין יוני הויבען אָן אַרויסצוקומען פונ'ם בוים אַזעלכע וואָרצלען, וועלכע צוּוואַקסען זיך זעהר שנעל און זעהר הויך. עס איז רעכט, אַז אַ וואָרצעל זאָל אין אַ פּאָר טעג אַרום ווערן די הויך פון 15 אָדער 18 פוס. אויף די וואָרצלען שפּראַצען אַרויס קליינינקע צווייגען, וואָס זעהען אויס, ווי מענשליכע הענט און זענען אין דער פאָרם פון שוואָמען. די דאָזיגע שוואָמען זענען אַזוי שעהן אין זייער בליהונג, אַז די איינגעבוירענע מענשען פון יענער געגענד רופען זיי „דער ליכטיגער טעמפּעל פון אַקראַפּאַליס". אַ ביינט מיט שוואָמען זעהט אויס ווי אַ גרויסער קרישטאַלענער לאָמפּ, אין וועלכען עס ברענען אַ סך העלע רויטע ליכט. בייטאָג, ווען די זון שיינט קען מען מיינען, אַז די שוואָמען ברענען און צושיסען זייערע פייערדיגע צינגער אין אַלע זייטען.

זעהר ווייניג רעגען געהט אין יענער געגענד. קיין טוי איז איינגאַנצען נישט צו זעהען אין אַקראַפּאַליס. „דער בוים פון שיקזאַל" האָט דערום נישט פון וואַנען צו ציהען קיין פייכטקייט פאַר זיינע צווייגען און וואָרצלען. האָט ער אָבער דערפאַר אַרום זיך אַזעלכע פערוויקעלטע גראָזען, וואָס זענען פייכט גענוג אויף צו שפּייזען איהם איבער דער גאַנצער צייט פון זיין בליהונג.

און אַז דער בוים נעמט זיך אָן מיט פייכטקייט פון די דאָזיגע גראָזען. הויבט ער אָן צו בלוטען; טייכען בלוט ווערט פערגאָסען פון זי שוואָמען, ווען

(ענדע זעה זייט 6)

אַקציע געגען דער אַרויסשטויסונג פון יודישע קינסטלער פון די דייטשע סצענעס

בערלין, (יט"א) די „גענאָסענשאַפט פון דייטשע ביהנען-אָנגעהעריגע" האָט זיך געווענדעט צו דער דייטשער דעמאָקראַטישער פּרעסע מיט דער ביטע מיטצוהעלפען דעם פערבאַנד אין זיין קאַמף געגען דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער אַקציע, וואָס איז געווענדעט געגען יודישע און אויסלענדישע קינסטלער אויף די דייטשע סצענעס.

לאָדז
25. אויגוסט 1932
דאָנערשטאָג
כ"ג
אב תרצ"ב
פ' ראה

טאָג-בראַניק

צום נייעם שול-יאָהר
איינשרייבונגען אין די שטאָטישע פרעבעל-שולען

דעם 29 און 30 אויגוסט אין די שעה'ן פון 9—12 וועלען פאָרקומען די איינשרייבונגען פון קינדער אין פּאַר-שול עלטער 4, 5 און 6 יעהריגע אין די שטאָטישע פרעבעל-שולען.

ארבייטסלאָזע אונטערשטיצונג
פאַר'ן חודש אויגוסט

דער אונטערשטיצונגס אַמט בײַם מאַגיסטראַט איז מודיע אַז דאָס אויסצאָהלען אונטערשטיצונגען פאַר'ן חודש אויגוסט הויבט זיך אָן לויט פאָלגענדען סדר:

היינט דאָנערשטאָג דעם 25. פון A ביז L. פרייטאָג דעם 26 אויגוסט. פון M ביז Z.

שטרייק-אונרוהען אין בעלכאַטאָוו

המון שטרייקענדע וויל בעזייטיגען שטרייק-ברעכער פון דער ארבייט און ווערט פונאַנדערגעטריבען פון פּאָליציי

(§) ווי בעקאַנט, דויערט שוין עטליכע חדשים דער שטרייק פון די מעכאַניקעל-ארבייטער אין בעלכאַטאָוו. נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער נויט, וואָס הערשט צווישען די שטרייקענדע, האָבען זיי ערשט פאַריגעוואָך בעשלאָסען אויף א גרויסען מיטינג בשום אופן נישט צוריקצוקערען צו דער ארבייט, כל זמן די פאַבריקאַנטען וועלען נישט נאָכגעבען די פאָדערונגען.

א קליינע גרופּע פון שטרייקענדע האָט אָבער נישט אויסגעהאַלטען דעם הונגער און איז אַוועק אין דער פאַבריק פון קלאַרעצקי און שמולעוויטש און זיך געשטעלט צו דער ארבייט.

די האַנדלונג פון די שטרייק-ברעכער האָט די שטרייקענדע ארבייטער שטאַרק אויפגעבראַכט. נאָכ'ן מיטינג, אויף וועלכען, לויט פּאָליציאַנטישע מעלדונגען, האָט א געוויסער איצעק גאָלדמאַן, וואָס זאָל זיין א קאָמוניסט, געהאַלטען א שאַרפע רעדע, איז א המון ארבייטער אַוועק צו דער דערמאָנטער פאַבריק אויפצופאָדערען די שטרייק-ברעכער זיי זאָלען וואַרפען די ארבייט.

רעדוועהענדיג דעם אַנשטורמענדען המון האָט די פאַבריקס-דירעקציע אַרויסגערופען פּאָליציי. דאָס איז געווען בערך אַרום 6 פאַרנאַכט. צו דער פאַבריק זענען באַלד אָנגעקומען 9 פּאָליציאַנטען מיט א עלטערן פּשאָדאָווניק, וואָס האָבען אויפגעפאָדערט דעם המון זיך פונאַנדערצוגעהן. דערויף זאָל דער המון האָבען געמאַכט פיינדליכע אויסרופען געגען דער פּאָליציי. ווען די פּאָליציאַנטען האָבען גענומען דעם המון פונאַנדערטרייבען, האָט זיך אויף זיי א שאָט געטאָן א האַגעל שטיינער און צוויי פּאָליציאַנטען ווישניעווסקי און ליענסקי זאָלען אויך האָבען בעקומען קלעפּ.

די פּאָליציאַנטען האָבען זיך דאַן געוואָרפען אויפ'ן המון מיט גומענע שטעקענס און מיט די קאָלבעס פון די ביקסען און אים פונאַנדערגעטריבען.

איצעק גאָלדמאַן איז אַרעסטירט געוואָרען.

אַרום 7 אין אָוונט איז די רוה צוריקגעשטעלט געוואָרען. צוליב דעם, וואָס קיינער פון די שטרייקענדע האָט זיך נישט געמעלדעט וועגען פאַרבאַנדאַזשירען די וואונדען, איז נישט בעוואוסט צי פון המון זענען אויך דאָ פאַרוואונדעטע.

* * *

דער שטרייק אין זגערזש

(§) כדי צו שטיצען די שטרייקענדע ארבייטער אין זגערזש, האָבען נעכטען אויך פערשטרייקט די ארבייטער פון די פירמעס „עמיליא האר" און „זגיערשאַנקא".

* * *

שטרייק אין ראָזענבלום'ס שפּינערייַ אין זגערזש

(§) אין יעקב ראָזענבלום'ס שפּינערייַ אין זגערזש איז נעכטען אויסגעבראָכען א שטרייק צוליב דער לוין-רעדוקציע.

אוי, די אייער, אוי, די אייער

מען האָט זיי ביי מיר צוגעגנבעט, טענה'ט דער אַרענדאַר, אָבער פּאָליציי זאָגט לא

(§) דער דאָרפס יוד מרדכי קיאַנסקי פון סטאַניסלאַוואָוו האָט געמאָלדען דער פּיאָטרקאָווער פּאָליציי, אַז פאַהרענדיג קיין פּיעטרקאָוו מיט א וואָגען אייער, זענען אים אין וואַלד בעפאַלען צוויי באַנדיטען און צוגערויבט 12 קאָפּע אייער. דערביי זאָלען די באַנדיטען אויך האָבען געשאָסען, כדי אים אָפּצושרעקען.

היות, ווי קיאַנסקי האָט געפיהרט 11 קאַסטענס מיט פרעמדע אייער, איז פּאָליציי אים חושד, אַז ער האָט פּשוט די צוויי קאַסטענס אייער פערקויפט און סימולירט אַ גנבה.

די אויספאָרשונג איז אין גאַנג.

ראַדיאָ פּראָגראַם

דאָנערשטאָג 25 אויגוסט

11.58 שעה - צייכען, 12.05 טאָגס-פּראָגראַם, 12.10 פרעסע איבערזיכט, 12.40 וועטער-בעריכט, 12.45 פּליטען, 1.25 פּליטען, 3.35 פּליטען, 4.35 קאָמוניקאַט פון צענטער. הידראָגראַפישען ביוראָ פאַר שיפער און פישער, 4.40 נייעסטע ביכער איבערזיכט, 5.— סאָליסטען - קאָנצערט, 6.— פּאַרטרעט, 6.20 לייכטע און טאַנץ - מוזיק פון וואַרשאָוו, קאַפע-הויז „אַדריא" 6.55 לאָדזשער ספּאָרט-קאָסטען, 7.10 פערשידענס, 7.30 קאָמוניקאַט פון פעראיין פאַר פערד-צוכט אין פּוילען, 7.35 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל, 7.45 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזשער האַנדעלס-קאַמער פּראָגראַם אויף נעכסטען-טאָג אין טעאַטער רעפּערטואַר, 8.— קאָנצערט פון לייכטער מוזיק פון וואַרשאָוו. פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער 9.50 ביילאַגע צום ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל, 9.55 קאָמוניקאַט פון דער הויפּט-מיליטערישער-וועטער-סטאַנציע פאַר פליה-וועזען 10.— טאַנץ-מוזיק, 10.40 ספּאָרט ידיעות, 10.50 טאַנץ-מוזיק.

סכסוך אין פּשיגורסקי'ס פאַבריק

(§) אין לאָקאַל פון „פּראַצא" איז נעכטען פאָרגעקומען א פאַרזאַמלונג פון די שטרייקענדע ארבייטער אין פּשיגורסקי'ס פאַבריק אויף סטרעבושינסקא 22.

לויט'ן בעריכט, וואָס די שטרייקענדע האָבען אָפּגעגעבען, שטעלט זיך אַרויס, אַז נאָכדעם ווי די ארבייטער האָבען געהאַט פערשטרייקט, האָט די דירעקציע זיי אויפגעפאָדערט צוריקצוקערען צו דער ארבייט, אין געגענפאַל וועט זי זיי קינדיגען. די ארבייטער האָבען זיך דאַן געשטעלט צו דער ארבייט, אָבער דאַן האָט מען זיי ערקלערט, אַז די לוינען וועלען פערקלענערט. האַלטענדיג, אַז בעת דעם קינדיגונגס-טערמין טאָר מען נישט פערקלענערן די לוינען, האָבען זיי ווידער פערשטרייקט.

איצט דויערט שוין דער שטרייק קנאַפּע צוויי חדשים און די ארבייטער האַלטען, אַז די פירמע איז בלויז אויסען געווען נישט אויסצוצאָהלען די אורלויבען, כדי פאַר דער צייט די פאַבריק צו קענען איבערפיהרען אין נייעם בנין אויף ועלטסקי 107.

די שטרייקענדע האָבען דעריבער בעשלאָסען אַוועקצושיקען א קאָמיסיע

==§==

ארבייטער-אורלויבען ביי „שייבלער און גראָהמאַן"

(§) די פירמע שייבלער און גראָהמאַן האָט בעשלאָסען אויסצוצאָהלען די ארבייטער די אורלויבען, נאָר אין 4 ראַטעס. די פירמע האָט געהאַט פאָרגעלעגט די ארבייטער אויסצוצאָהלען פאַר די אורלויבען מיט אַמאָל, אָבער אין סחורות, האָבען די ארבייטער געפאָדערט קויהלען, דערויף איז ווידער די פירמע נישט איינגעגאַנגען און היות, ווי זי האָט נישט קיין געלט, איז געבליבען אויסצוצאָהלען נאָר אין פיר ראַטעס.

בעת'ן דויער פון די אורלויבען וועט די וועבערייַ זיין געשלאָסען.

Dr. med.
N. ROZEN
Somatolog צאָהן כירורג
אַנדזשעיאַ 7 טעל. 216-57
צוריקגעקעהרט

עפענטליכער משפּט
איבער'ן חרם אויף ברוך שפּינאָזאַ

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן 300-טען געבורטסטאָג פון גרויסען יודישען פילאָסאָף ברוך שפּינאָזאַ, קומט מיטוואָך, דעם 31-טען אויגוסט 9 אָוונט, פאָר אין זאַל פון פילהאַרמאָניע, א גרויסער משפּט איבערן חרם אויף ברוך שפּינאָזאַ. צום דאָזיגען היסטאָריש-פילאָזאָפישען דיספּוט זענען איינגעלאַדען געוואָרען פון וואַרשא ספּעציאַליסטען אויף דעם געביט: לעאָ פינקעלשטיין, דער. ש. י. סטופּניצקי, דער. יוסף העפטמאַן (עמנואל) ה. ב. מאַלקין א. אַנד. חוץ דעם וועלען זיך אין דאָזיגען משפּט בעטייליגען בעקאַנטע פערזענליכקייטען פון לאָדז.

אין א רייהע אינהאַלטסרייכע רעדעס וועט גרונדליך בעלויכטען ווערען דער דאָזיגער אויסערגעוועהנליך - אינטערעסאַנטער היסטאָרישער פּלאָנטער, וואָס האָט נאָך ביז היום נישט פערלוירען זיין אַקטואַליטעט.

דער „משפּט" זאָגט צו זיין זעהר אינטערעסאַנט און בעלעהרענד.

א נייער אויבערקאַנטאָר אין דער גרויסער סינאַגאָגע אין לאָדז

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט שוין פון די קומענדיגע ימים נוראים אין דער סינאַגאָגע אויף אל. קאָשטשושקי דאַווענען א נייער אויבער-קאַנטאָר. דער ביז-איצטיגער, לאַנגיעהריגער אויבער-קאַנטאָר ה' אַלטערמאַן האָט אויף דער לעצטער זיצונג פון דער סינאַגאָגע קאָמיטעט דעם קאָמיטעט מיטגעטיילט, אַז צוליב זיין הויכען עלטער און שוואַכען געזונדהייטסצושטאַנד פיהלט ער זיך שוין נישט בכח ווייטער צו פערנעהמען זיין אַמט אלס אויבער-קאַנטאָר.

דער קאָמיטעט האָט ה' אַלטערמאַן'ס מיטטיילונג אָנגענומען און אויף דער זעלבער זיצונג אויסגעדריקט איהם א הערצליכען דאַנק פאַר זיין לאַנגיעהריגער טעטיגקייט אלס אויבער-קאַנטאָר. דער קאָמיטעט האָט באַלד פערעפענטליכט א קאָנקורס אויף א נייעם אויבער-קאַנטאָר.

מאָרגען, פרייטאָג צו מעריב און שבת וועלען שוין דאַווענען אויף פּראָבע די נייע קאַנדידאַטען.

מיר דערוויסען זיך, אַז דער קאָמיטעט בעמיהט זיך צו אַנגאַזשירען א אויבער-קאַנטאָר, וועלכער זאָל דעם פּרעסטיזש פון דער סינאַגאָגע ווייטער האַלטען אויף דער זעלבער הויך, ווי ביז איצט. די מתפללים וועלען געוויס די בעמיהונגען פון סינאַגאָגען-קאָמיטעט, וועלכער שטרעבט דעם עולם צופרידענצושטעלען, ריכטיג אָפּצושאַצען.

„פערטרעטענדער" סעקרעטאַר פון געשוואוירענעם איבערזעצער
פערמשפּט געוואָרען אויף 3 חדשים תפיסה

(א) אויף נאַרוטאָוויטשאַ 47 אויפ'ן ערשטען שטאָק געפינט זיך די קאַנצעלאַריע פון געשוואוירענעם געריכטס-איבערזעצער אונגזש. רוסאַק. אין זעלבען הויז אין פּאַרטער געפינט זיך אויך א בית-שריפט-ביוראָ פון טאַביאַש קיוואָסקי און אברהם האַמערמאַן.

מאַכט זיך א מעשה און צו אונגזש. רוסאַק געהט אַרויף פראַנטישעק פּיאַלאַפּיער, וועגען עפּעס איבערצוזעצען, נאָר האָט פ. אַריינגעטראָפען צו קיוואָסקי'ן אין ביוראָ, וועלכער האָט ביי פּיאַלאַפּיער'ן בעקומען 40 זל. און דערויף אַרויסגעגעבען א קוויטל צעטעל אונטערגעשריבען „געשוואוירענער איבערזעצער פערטרעטענדער סעקרעטאַר קיוואָסקי". פערשטעהט זיך, אַז די גאַנצע מעשה איז נאָכ'ן האַר אַרויסגעקומען.

נעכטען איז קיוואָסקי געשטאַנען פאַר'ן געריכט, וועלכער האָט איהם פערמשפּט אויף 3 חדשים תפיסה.

—§—

די געשיכטע פון זינד
פון לייכטזיניגקייט אין תהום פון פּראָסטיטוציע
ווייטערע פּרטים פון שוידערליכען מאָרד אויף קאָלענבאַך 8.

(§) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן מאָרד, וועלכער איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויף קאָלבאַך 28, וואו ס'איז פון איהר „קאַבאַנעק" ערמאָרדעט געוואָרען די „פּראָסטיטוטקע" פּאָלטשינסקאַ, ווערען מיר איצט געוואויר ווייטערע פּרטים פון דאָזיגען שוידערליכען מאָרד.

די ערמאָרדעטע פּראָסטיטוטקע איז געמליך געווען א יתומה. אין יאָהר 1925 איז זי אַלט געווען 18 יאָהר. אָנגעקומען אלס דינסט ביי דער פאַמיליע יוסטמאַן אויף סקווערנאַ 15. פון דער שטעל איז זי אָבער דערווייטערט געוואָרען צוליב איהר לייכטע אויפפיהרונג, זי האָט מיט יעדען איינעם געשלאָסען בעקאַנטשאַפט, אָפט אַהיימגעקומען שפּעט ביינאַכט טויט שיכור.

נאָכ'ן אַוועקגעהן פון די יוסטמאַנ'ס האָט זי נישט געקענט קריגען קיין אַנדערע שטעל. אין דער צייט האָט זי געוואוינט ביי איינעם פון איהרע „בעקאַנטע". אַזוי איז זי געגאַנגען פון איין האַנד צו דער אַנדערער, ביז זי איז איינגאַנצען געפאַלען...

אין זעלבען יאָהר ד. ה. אין 1925 איז זי פערהאַלטען געוואָרען דורך דער זיטען-פּאָליציי און נאָכ'ן אָפּזיצען איניגע חדשים אויף „קוראַציע", האָט זי בעקומען א „ביכעל" און אָנגעהויבען צו „פערדינען געלד". שפּעטער האָט זי זיך בעקענט מיט מאַרטשיניאַק'ן וועלכער האָט דאַמאָלס געאַרבייט אלס ברוקאַרש ביי די עפענטליכע ארבייטען.

מאַרטשיניאַק איז צוליב זיינע „מעשים-טובים" דערווייטערט געוואָרען פון דער ארבייט, דאָס ווייב זיינס האָט אויך פערלוירען די ארבייט און זייענדיג פון דער נאַטור פערדאָרבען, דורך און דורך האָט ער צוזאַמען מיט'ן ווייב זיינעם געעפענט א „הייזעל" און אלס „פענסיאָנאַריע" האָט אָנגעהויבען צו „אַרבייטען" די ערמאָרדעטע. שפּעטער האָט דער מערדער מאַרטשיניאַק צוגענומען נאָך 2 „פענסיאָנאַריקעס" און צוליב דעם, וואָס ער האָט „געלעבט" מיט אַלע דריי, איז צווישען איהם מיט דער פרוי אויסגעבראָכען אָפטע מחלוקת'ן. און ווי ס'איז שוין בעוואוסט איז ער נאָכהער אַוועק וואוינען צוזאַמען מיט דער ערמאָרדעטער אויף קאָלענבאַך 28 וואו ער האָט זי ערמאָרדעט.

די מאַרטשיניאַק האָט דאָ אין לאָדז וואוינען 3 ברידער זעהר אָרימע, וועלכע האָבען איהר נאָרנישט נעקענט העלפען.

בעת מ'האָט מאַרטשיניאַק'ן אָפּגעפיהרט אין תפיסה אויף קאָפּערניקאַ האָט ער ערקלערט דעם פּאָליציאַנט, וועלכער האָט איהם עקספּאָרטירט: „איך בין זיכער, אַז אין דער נאָהנטסטער צייט וועל איך זיך בעקענען מיט'ן תליון מאַטשיעווסקי".

אין אַלגעמיין האַלט ער זיך אויף אין טורמע זעהר רוהיג אַזוי ווי קיינמאָל נאָרנישט.

די אויספאָרשונג איז שוין געוואָרען פערענדיגט, די אַקטען זענען איבערגעשיקט געוואָרען צום פּראָקוראָר, וועלכער וועט צונויפשטעלען דעם בעשולדיגונגס-אַקט לויט דער פּראָצעדור פון א שנעל-געריכט.

—§—

פערפיהרטע 18 יעהריג מעדעל וואַרפט זיך אונטערן צוג

(§) אין וואַלד ניעסלויש קאָנינער פּאָוויאַט האָט זיך געוואָרפען אויף די שינעס פון דער קוטנער—פּויזנער באַהן ליניע א בעסער געקליידעטע מעדעל, ווערענדיג דערהרג'עט אויפ'ן אָרט.

די אויספאָרשונג האָט בעוויזען, אַז די זעלבסטמערדערין איז די 18-יעהריגע פּעלאַגיאַ באַרטשאַק פון דאָרף ראָמישקי וושעשישנער פּאָוויאַט.

די סבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעוואוסט, וואָהרשיינליך איז דאָס מעדעל פערפיהרט געוואָרען. די מעדיצינישע אויספאָרשונג זאָל האָבען בעוויזען, אַז זי איז געווען שוואַנגער.

—:§:—

4 חדשים תפיסה
פאַר גנב'נען זשאַרובקעס

(א) פאַר'ן שטאָט-געריכט איז געשטאַנען יוזעף וואָלקאָוויטש, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין צוגנב'ענען פון די הויז-טרעפּען אויף זשעראָמסקאָ 13 עטליכע זשאַרובקעס. וואָלקאָוויטש איז פערמשפּט געוואָרען אויף 4 חדשים תפיסה.

אויף א ברית-מילה ביי די גרים אין קאַווקאַז

א ברית, אויף וועלכע ס'בעטייליגען זיך די קריסטליכע קרובים. - מי שברך אבותינו, הוא יברך את.. ר' איוואַן איוואַנאָוויטש... - דער פּריסטאַוו וועט אויך זיין אויפ'ן ברית

אויף מיינע רייזעס צווישען די גרים פלעגט מיר גאַנץ אָפט אויסקומען צו זיין אויף זייערע חתונות און ברית'ן.

אין וולאַדיקאַווקאַז האָט מען מיר אַמאָל איינגעלאַדען אויף א ברית-מילה ביי א רייכען יודען, דער שווער, פון וועלכען ס'איז געווען א גר. די קרובים פון דאָזיגען גר זענען אָבער אַלע געווען אמת'ע פּראַוואָסלאַווגע, הונדערט-פּראָצענטיגע קריסטען. דער אבי היולדת איז געווען סנדק און מיך האָט מען מכבד געווען מיט מאַכען די ברכות.

ביים געבען דאָס קינד א נאָמען, האָט דער גר א וואָרף געטאָן אויף איהם א פּאַק מיט ווערט-פּאַפּירען און געזאָגט:

„נאַ דיר, נייער יוד, געלט אויף א פּאָגר, אַז דו זאָלסט קענען זיך קויפען די [illegible]-רעכט ביים פעטער צשיו-רי רעכט, וועלכע מ'האָט ביי דיר איצט אָפּגענומען מיט'ן יודישען נאָמען"...

[illegible] זיך א פּאַטש [illegible] די אַלע פּראַוואָסלאַווגע [illegible] וועלכע זענען געווען אַנוועזענד אויפ'ן ברית און זענען געבליבען פערשטאַרט...

[illegible] די גרים וואַשען זיך, בענטשען „ברכת-המזון" און די קריסטליכע קרובים צלמ'ן זיך און בענטשען אויך...

סיני וגולגולתא...

נאָר קאָמיש איז אויסגעקומען בשעת דער חזן האָט געמאַכט די „מי שברכם" די קריסטען האָבען געפאָדערט, אַז דער חזן זאָל אויך זיי און זייערע ווייבער בענטשען מיט דער דאָזיגער יודישער ברכה און דוקא בשם ומלכות. דער חזן האָט קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט ווי אויסצושרייען:

„מי שברך... הוא יברך את.. ר' איוואַן איוואַנאָוויטש סטעפּאַן אַנדרעיעוויטש. אַנאַסטאַסיע פלאָקאָפּיעוונע... בעבור שנדר..."

איך בין אַזוי זיך געשטאַנען און צוגעקוקט די דאָזיגע צערעמאָניע. פּלוצלינג געהט צו מיר צו איינער פון די פּראַוואָסלאַווגע קרובים און פרעגט מיך שטילערהייד:

— אפשר וועסטו מסכים זיין צו זיין מאָרגען פריה מיין סנדק? איך וויל זיך מל זיין...

— מיט'ן גאַנצען האַרצען - האָב איך געענטפערט — אָבער איך האָב מורא פאַר די אָרטיגע בעאַמטע און מיין „פּראָזשיוואַטעלסטוואָ" איז נישט גאַנץ כשר...

— דערפאַר זאָלסטו גאָרנישט מורא האָבען - האָט מיר דער צוקונפטיגער גר מיט א שמייכעל געענטפערט — מאָרגען וועסטו צווישען אונז אויך געפינען דעם פּריסטאַוו, וועלכער האַלט ביי ווערען א יוד, קענסטו זיכער קומען און נישט פחד האָבען...

אויף מאָרגען גאַנץ פריה האָבען מיך צוויי גרים אויפגעוועקט פון שלאָף — זיי האָבען מיך אפילו נישט געלאָזט אויסטרינקען א גלאָז טיי און געאיילט:

—„אונזער פאָטער אברהם איז אויפגעשטאַנען נאָך פריהער כדי צו טון גאָטס ווילען, ווי ס'שטעהט אין פּסוק „וישכם אברהם בבוקר"...

ווען איך בין געקומען צו די גרים איז שוין דער „נעכטיגער קריסט" געלעגען אויף דער סאָפע, די פיס פערבונדען... מיך האָט מען אויך אַוועקגעזעצט אויף דער סאָפע, זיין קאָפּ געלעגט אויף מיינע קניה און מיר געוויזען ווי אַזוי איהם צו האַלטען, אַז ער זאָל זיך נישט וואַרפען...

קיין קרעכץ און קיין זיפץ האָט דער „נימול", אַנ'אַכט און צוואַנציג-יעהריגער בחור, נישט אַרויסגעלאָזען, שטיל און געלאַסען איז ער זיך בעת דער אָפּעראַציע געלעגען, מעהר ניט דעם פּנים אביסעל פערקרימט...

— און ווייל צווישען אונז געפינט זיך א בן-ישראל — האָט דער פאָטער פון „נייעם יוד", וועלכער האָט זיך אַליין מיט פינף חדשים צוריק מל געווען — איז א יושר, אַז ער זאָל מיין זוהן אַריינעמען אין פאָלק ישראל און איהם א נאָמען געבען.

איך האָב געמאַכט דעם „מי שברך" און ווען איך בין געקומען צו די ווערטער: ויקרא שמו בישראל" האָב איך פון זיי געוואָלט הערען דעם נאָמען.

די גרים זענען אָבער שטאַרק פערטיפט, זיי האָבען געזונגען מיט גרויס עקסטאַז „בישראל, בישראל" און טאַנצענדיג זיך צום „נימול" האָבען זיי געשריגען: — דו הערסט? דו ביסט שוין א ישראל!

ווען דער פאָטער פון גר האָט בעמערקט, אַז איך וואַרט און ווייס נישט ווי א נאָמען צו געבען דעם קינד, איז ער אויפגעשפּרונגען פון אָרט און אויסגעשריגען:

— וואָס פאַר א פראַגע איז דען דאָ? געוויס—אברהם! אברהם!

די בעגייסטערונג איז אַלץ געוואַקסען, דער ענטוזיאַזם איז געוואָרען גרעסער און אַלע האָבען מיר געהאָלפען איבער'חזר'נדיג די ווערטער: „ויקרא שמו בישראל- א-ב-ר-ה-ם!...

די גרים האָבען מיר געגעבען צו פערשטעהן, אַז על פי רוב רופען זיי זייערע גרים מיט'ן נאָמען אברהם, דעם פאָטער פון אַלע גרי צדק...

איך האָב געקוקט אויף דעם „כסא הכבוד" וועלכע די גרים האָבען צוגעגרייט לכבוד דעם נייעם גר במקום דעם „כסא של אליהו", וועלכער איז ביי אונז איינגעפיהרט. די גרים גלויבען באמונה שלמה, אַז אבינו אברהם זיצט אויף דעם שטול און איז משגיח אויף דעם ברית מילה...

— פאַרוואָס נעמט ווייט איהר משנה פון דעם מנהג, וואָס איז ביי אונז אָנגענומען צו שטעלען א „כסא של אליהו" וועלכער רופט זיך: „מלאך הברית"?— האָב איך געפרעגט.

— אליהו? אליהו? -- האָבען מיר די גרים געענטפערט מיט א פערבאָרגענעם שמייכעל — אליהו איז ביי אונז חשוד אף בשורה הנצרות...

— ???... און איהר גרי צדק וועלכע רייסט זיך גרויס אַזוי ענערגיש פון קריסטענטום גלויבט דען אין דעם? וואונדערבאַר!

ניין! חס וחלילה! מיר ווייסען שוין לאַנג דעם אמת, אָבער ס'זענען נאָך פאַרהאַן צווישען אונז שוואַכע, נישט דערצויגענע אין התיהדות און ווי דאַרפען נישט וויסען, אַז ס'איז תולה א סך זאַכען אויף אליהו, וועלכער פערנעמט אין קריסטענטום אַזאַ וויכטיגען אָרט. דערפאַר האָבען אונזערע קדמונים פערביטען דעם „כסא של אליהו" אויף „כסא אברהם", וועלכער איז אַליין געווען א גר און א סך נפשות אַריינגעבראַכט „תחת כנפי השכינה".

—

שטעהענדיג אַמאָל אין טיפליס אויפן וואָקזאַל און וואַרטענדיג אויף א בעקאַנטען, וואָס האָט געזאָלט קומען פון באַטום, האָב איך דערזעהן פון אַרעסטאַנטסקען וואַגאָן אַרויסגעהן אַן אַלטען סימפּאַטישען רוס, א גר. זיין גרויע באָרד האָט פערדעקט זיין שמייכעל געזיכט, וועלכער האָט אויף יעדערן געמאַכט א שטאַרקען איינדרוק. ווי ערשטינס איך בין צו איהם צוגעגאַנגען און איך האָב דערזעהן, אַז דער אַלטער איז פון קאָפּ ביז די פיס געשמידט אין קייטען.

— ווי ס'ווייזט אויס האָט ער אין מיר דערקענט א יודען און מיט טרעהרען אין די אויגען האָט ער זיך געווענדעט.

— דו ווייסט, בן ישראל, פאַר וואָס איך בין געשמידט אין קייטען? נישט פאַר וועלכע נישט איז עבירות חס ושלום! נאָר דערפאַר, וואָס איך האָב די העזה צו גלויבען אין גרויסען גאָט פון די הייליגע אבות, אין א גאָט אַהן שותפות... אין אַזא אַזוי וואַנדער איך שוין און וואַלגער זיך אַרום 5 חדשים אין פינסטערע און שמוציגע טורמעס. מיינע הענט זענען מיר געשוואָלען געוואָרען, די פיס פערוואונדעט און געשוואָלען! אוי די אייזערנע קייטען! אפשר איז שוין דער סוף?..

דער זשאַנדאַרם, וועלכער האָט קאָנטראָלירט די אַרעסטאַנטען, האָט דערזעהענדיג זיינע פּאַפּירען (מיט יעדען אַרעסטאַנט פלעגט אין רוסלאַנד נאָכגעהן זיין דיעלאָ) גלייך בעפרייט דעם אַלטען אַרעסטאַנט.

דער אַלטער איז געוואָרען פריי און מונטער איז זיך געווענדעט צו אונז.

— קענט איהר מיר נישט אָנווייזען וואו ס'וואוינט דאָ די אָרטיגע גרים, אָדער זייער חכם?

ס'איז גלייך צוגעלאָפען א גרוזינער יוד וועלכער האָט גענומען א טראַגער, אויך א גוי און געהייסען אָפּפיהרען דעם אַלטען צום חכם עזרא קווזמאַי דעם דעמאָלסדיגען ראש פון די מתיהדים.

צבי בשראי

גוויסע, פרעכטיגע רייזע קיין ארץ־ישראל אהין און צוריק פאר 840 זל.

דער פראגראם און מארשרוט פון דער רייזע

א דאנק די בעמיהונגען פון דער רעדאקציע פון „לאדזשער טאגעבלאט" איז איצט פראגראם און מארשרוט פון דער גרויסער ארץ־ישראל־עקסקורסיע, וואס איז דורך אונז ארגאניזירט געווארען געמיינזאם מיט דער וועלט־בעריהמטער אינטערנאציאנאלער רייזע־און טוריסטען־ארגאניזאציע „יואגאן־לי־קוק", דורכגעפיהרט געווארען א וויכטיגע ענדערונג, און די עקסקורסאנטען וועלען אפפאהרען פון לאדז מיטאג פריהער, ווי עס איז געווען לכתחלה געפלאנט. די ענדערונג איז געמאכט געווארען דורך אונז צוליב דעם, כדי אויסצומיידען וועלכען עס איז חלול־שבת אונטערוועגס.

דאס פראגראם פון דער „לאדזער טאגעבלאט" עקסקורסיע איז איצט פאלגענדער:

14־טער סעפטעמבער:
4.20 נאכמיטאג — אפפאהר פון לאדז.
6.20 — אוונט־ברויט און רעסטא־ראן־וואגאן.

15־טער סעפטעמבער:
6.40 פריה — אנקום קיין ווינע.
7 פריה — פריהשטיק אויפ'ן באהן־הויף.
7.40 — אפפאהר פון ווינע.
1.15 — מיטאג אין רעסטאראן־וואגאן.
4.40 — אנקום קיין טארוויז.
5.25 — אפפאהר.
10.35 — אנקום קיין ווענעדיג.
10.40 — אוונט־ברויט אויפ'ן באהן־הויף אין ווענעדיג.
11.17 — אפפאהר פון ווענעדיג.

16־טער סעפטעמבער:
9.40 — אנקום קיין רוים.
10 — פריהשטיק אויפ'ן באהן־הויף.
12.25 — אפפאהר פון רוים.
3.40 — אנקום קיין נעאפאל.
4 — מיטאג אין נעאפאל.

17־טער סעפטעמבער:
פערווילט די עקסקורסיע אין נעאפאל.
7 אוונט — אפפאהר מיט דער שיף.
8 אוונט — אוונט־ברויט אויפ'ן שיף.

18־טער סעפטעמבער:
א גאנצען טאג אויפ'ן ים.

19־טער סעפטעמבער:
8 — אנקום קיין פירעאוס.
9 פריה — בעזוך אין אטען
3 אזייגער — מיטאג אויפ'ן שיף.
7 אוונט — אפפאהר פון דער שיף.
8 אוונט — אוונטברויט אויפ'ן שיף.

20־טער סעפטעמבער:
א גאנצער טאג אויפ'ן ים.

21־טער סעפטעמבער:
7 פריה — אנקום קיין חיפה
פון דער רייזע מיט דער באהן קיין תל־אביב.

19־טער אקטאבער:
7 אוונט — אפפאהר פון חיפה.

20־טער אקטאבער:
9 פריה — אנקום קיין לארנאקא, פריהשטיק.
12 — אפפאהר.
1 — מיטאג.
8 אוונט — אוונטברויט.

דעם 21. און 22. אקטאבער:
אויפ'ן ים.

23־טער אקטאבער:
6 פריה — אנקום קיין ברינדיזי.
7 — אפפאהר פון ברינדיזי.
8 — פריהשטיק.
1 — מיטאג.
8 אוו. — אוונט־ברויט.

24־טער אקטאבער:
8 — פריהשטיק.
11 — אנקום קיין טריעסט.
3 — מיטאג אין טריעסט.
5.28 אפפאהר פון טריעסט.
8 אוו. — אוונט־ברויט אין רעסטאראן־וואגאן.
10.35 — אנקום קיין טארוויז.
11.10 — אפפאהר פון טארוויז.

25־טער אקטאבער:
פריהשטיק אויפ'ן באלנהאף 902 ו—
8 פריה — אנקום קיין ווינע. פריהשטיק אויפ'ן באהנהויף.
8.25 אפפאהר פון ווינע.
1 — מיטאג אין רעסטאראן־וואגאן.
8 אוו. — אוונט־ברויט אין רעסטאראן־וואגאן.
11.18 אוו. — אנקום קיין לאדז.

מיר ערקלערען, אז דער פרייז פאר'ן אנטייל אין דער עקסקורסיע פון „לאדזשער טאגעבלאט" בעטרעפט ס"ה 840 זל. דערין שוין ארייננערעכנט פאר'ן אויסלענדישען פאס, פאר דער ענגלישער וויזע אויף דריי חדשים, פאר דער באהן און שיף־רייזע אהין און צוריק, ד. ה. מיט דער באהן פון לאדז קיין נעאפאל און מיט דער שיף פון נעאפאל קיין חיפה און צוריק פון חיפה איבער טריעסט קיין לאדז.

ווער עס וויל האבען די מעגליכקייט צו פערברענגען ראש השנה, יום כפור און סוכות אין לאנד פון אונזערע האפנונגען, דארף זיך צואיילען מיט'ן פערשרייבען זיך אין דער עקסקורסיע פון „לאדזער טאגעבלאט".

די צייט אויף דורכצופיהרען אלע רייזע־פארמאליטעטען איז שוין קורץ. דעם 14. סעפטעמבער פאהרט די עקסקורסיע אפ פון לאדז.

געוואלד! א גנב אין שאנק

דעם האניג־פויגעל האט מען איינגעשבט

(אג.) דעם 21 יולי איז רחל וואלבראמסקא וואוינענדיג אין קאלי אויף זומער־וואוינונג ארויס אויף א וויל פון שטוב איבערלאזענדיג א קינד.

פלוצלונג האט זי דערהערט, אז דאס קינד וויינט און זי איז צוריק אריין אין שטוב. דא האט זי בעמערקט, אז די שאנק, וואס איז פריהער געווען פערמאכט שטעהט האלב אפען. זי איז צוגעגאנגען א קוק טון און דערזעהן מיט שרעק, אז אין שאנק זיצט עפעס א מאנספערשוין. זי האט געמאכט א גע־וואלד און שכנים האבען דעם אנטלויפענדען גנב געכאפט. מען האט ביי איהם געפונען א גע'גנב'עט זילבערל און עטליכע לעמער'ס. עס האט זיך ארויס געשטעלט, אז דאס איז דער פראפעסיאנעלער גנב עדוארד רויך.

נעכטען איז ער געשטאנען פאר'ן גע־ריכט און פער'משפט געווארען צו צוויי יאהר מיט 3 חדשים תפיסה.

—§—

פון לאדזער האנדעלס־געריכט

אופאדלאשטש פון דער פירמע „לעשנא"

(5) אין יאהר 1930 האט די פירמע „לעשנא" גענויטשאפט מיט בענדיט אחריות זיך געווענדעט צום גע־ריכט מיט דער ביטע וועגען א נאדזאר. דער בענעלעגומער בולאנס איז אפגע־שלאסען געווארען מיט דער סומע פון 568,258,22 זל. אויף דער זייט פון די אקטיווען האט פיגורירט פון „אקצעפ־טען" אויף 201,259,65 זל. אין „קרע־דיטארען" אויף 245.906.48 זל. אויף דער זייט פון די אקטיוון „פאמענטען" 185,898 זל. און „חובות" אויף 211,605,17.

דאס געריכט האט די ביטע אפגע־ווארפען און די פירמע האט דעם נא־דזאר בעקומען ערשט דורכ'ן אפעלא־ציע־געריכט אין ווארשא.

אין פעברואר 1931 האט דאס גע־ריכט ערלויבט דער פירמע צו רעגולי־רען די חובות געגען א היפאטעק גא־ראנטיע.

די פירמע האט זיך פערגליכען אויף 70 פראצ. צאהלבאר אין 4 ראטעס. דער רולטער קאמיסאר האט דעם אויס־גלייך בעשטעטיגט. אבער נעכטען האבען עטליכע פירמעס, דערונטער שפּע־לער און גראהמאן זיך געווענדעט צום געריכט מיט דער ביטע דער פירמע „לעשנא" צו פערעפענטליכען א אופאד־לאשטש, ווייל די פירמע האט אפגע־שטעלט די צאהלונגען. דאס געריכט האט די בקשה ערפיהלט און בעשטימט אלס ריכטער קאמיסאר דוד פאבריקאנט און אלס קוראטאר ארוו. לאקמאסקא. דער טערמין פון עפנען די אופאד־לאשטש איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 28. אויגוסט 1931.

* * *

אנהויב היינטיגען חודש האט דאס געריכט פערעפענטליכט א אופאדלאשטש יהודה בעסער'ן אלס מיט שותף פון דער לאדזער פירמע „גוואזדרוט" אויף אננא 9.

שפעטער האבען די בעפולמעכטיגט פון חיים יחזקאל זלאטאגורסקי און מרדכי פאכמאן דערלאנגט אין געריכט א אפאזיציע. דאס געריכט האט אבער די אפאזיציע אפגעווארפען, ווייל בעסער וואוינט מכבר אין זלאדז, דאגעגען זיין אונטערנעהמונג אין ראדאמסק לוקווי־דירט ער און דערצו צאהלט ער נישט די וועקסלען.

הילף פאר די קרבנות פון האגעל

(§) אין אנהויב זומער זענען אין עטליכע פאוויאטען פון לאדזער וואיע־וואודזשטווא געפאלען שטארקע האגלען, וואס האבען אנגעמאכט גרויסע שא־דענס אויף די פעלדער, בעזונדערס אין לאדזער פאוויאט.

א דאנק דער אינטערווענץ פון דער מאכט, האט די וואיעוואודזשטווא געב־מען בעקומען א סומע געלד אויף שטי־צע פאר די פויערים פון ראדאמסקער און וויעלונער פאוויאטען, וואס האבען געליטען פון שאדען.

איינשרייבונגען אין דער אבראנקע „הרצליה"

אין דער קינדערהיים „הרצליה" זע־נען פריי געווארען א צאהל פלעצער. איינשרייבונגען פון נייע קינדער ווערען שוין אנגענומען פון 11 ביז 1 פאר־מיטאג אין לאקאל פון דער אבראנקע (צעגעלניאנא 41). עס ווערען אנגענומען קינדער אין עלטער פון 4 ביז 6 יאהר פון די ארימסטע שיכטען פון דער בע־פעלקערונג. די קינדער פערברענגען אין דער אבראנקע „הרצליה" א גאנצען טאג און בעקומען דארט עסען, קליידונג און פארשול־ערציהונג.

צו שטאט זיך מישב געווען...

(§) די לעצטע טעג האט די שטייער־מאכט נעשיקט די שטייערן ביי א גאנצע רייה שטייער־צאהלער, ביי וועלכע עס איז נישטא, וואס צו נעמען.

זילבערנע 2־ער זל.

ווערען צוריקגעצויגען פון פערקעהר

(ב) נעכטען האט „באנק פאלסקי" דערהאלטען א מיטהיילונג פון דער מלוכה קאסע, אז די זילבערנע 2־ער זל. מט־בעות, וועלכע וועלען אנגעפליסען אין באנק, זאלען מעהר נישט ארויסגעלאזט ווערען אין פערקעהר, ווייל דערפאר וואס די רעגירונג האט בדעה זיי צוריקצוציהען פון פערקעהר.

דעלעגאציע פון לאקאטארען פער־ליידט ארויסגעפאהרען קיין ווארשא

(§) נעכטען איז ארויסגעפאהרען קיין ווארשא א דעלעגאציע פון לאקאטארען־פעראיין אויף וואלטשאנסקא 77, כדי אין אינערן־ארבייטס און יוסטיץ־מיניס־טעריום פארצושטעלען מעמאריאלען ווע־גען ביליגער מאכען דאס דירה־געלד. מחמת אלע פערדינסטען האבען זיך אין דער לעצטער צייט שטארק פער־קלענערט, נאר דאס דירה־געלד איז געבליבען אויף דער זעלבער הויך.

יונגאטיש שטייער־בעאמטע

(§) אין די לעצטע טעג זענען אויף דער אינוויטאטוויע פון נאטשעלניק פון א אפטיילונג אין דער פינאנץ־קאמער ה' גרדיא, ארויסגעפיהרט געווארען לוס־טראציעס אין די שטייער־אמטער, כדי פעסטצושטעלען ווי אזוי ס'זעהט אויס די בעהאנדלונג פון די אינטערעסאנטען דורך די בעאמטע. אין אייניגע פאלען זענען די בעאמטע אויפמערקזאם גע־מאכט געווארען פאר זייער נישט טאקטישער האנדלונג און געווארענט געווא־רען ואויף להבא זאל אזעלכעס מעהר נישט פאסירען.

—§—

טאשען־ציהער „בעארבייטען" א לאדזער יודישען סוחר

(א) אין צוג אויפ'ן וועג קיין אנדזשע־יעוו האבען מאשען־ציהער ארויסגעצויגען ב גערשון קאהן א פארטפעל מיט 430 זל. מזומן און וועקסלען אויף אייניגע הונדערט זל.

—:§:—

דירעקטאר פון קראנקען־קאסע פערלאזט לאדז

(§) פון 1. סעפטעמבער וועט דער איצטיגער דירעקטאר פון קראנקען־קאסע, עגעניוש לאפאטשאנסקי ארובער־געטראגען קיין ווארשא. ווער עס וועט זיין דער שטעל פערטרעטער איז נאך נישט בעוואוסט.

טעאטער „סקאלא"

פערבאנד־טרופע פון ווילנער און ווארשאווער בעסטע ארטיסטישע קרעפטען

לעצטע 4 געזעגענונגס־פארשטעלונגען

פרייזן פון 50 גר. ביז 2 זל. || שבת נאכמ. 50 גר. ביז 1 זל.

פרייטאג, ד. 26־טן 9 אוו. און שבת, ד. 27־טן 4 נאכמ.

די פאפולערע פיעסע פון לעאניד אנדרעיעוו

„7 געהאנגענע"

רעזשי: שמואל לאנדוי.

שבת, ד. 27־טן און זונטאג, ד. 28־טען 9 אווענט

לעצטע סענסאציאנעלע פרעמיערע

אמעריקאנער טראגעדיע

פון טעאדאר דרייזער אין 6 בילדער. — רעזשי חבל בוזגאן.

עס נעמען אנטייל: בארסקא־פישער, רבקה שילער, זבורה ראזענבלום, דארא רובינא. שמואל לאנדוי, לייב שריפטזיצער, חבל בוזגאן, יוסף סטרוגאטש, שבתי בליאכער, נחום מעלניק ק. גוטמאן. מאיר אייזענבערג

אויף לאדזער טעמעס

דירה־געלד

מוז ביליגער ווערען!

איבערן גאנצען לאנג געהט אן אן אקציע צו פערביליגערן דאס דירה־געלד. לאקאטארען־פעראיינען קלייבען הונדערטער טויזענטער חתימות אויף מעמאריאל צו דער רעגירונג, אין וועלכען עס ווערט אנגעוויזען, אז דאס איצטיגע דירה־געלד שטעהט נישט אין קיין שום פראפארץ צו דער הויך פון די פערדינסטען. אין דער צייט, ווען די דורכשניטליכע פערדינסטען פון אן'ארבייטער, א בעל־מלאכה און קליינהענדלער זענען געפאלען בערך אויף 60 פראצ. און מעהר, איז דאס דירה־געלד געבליבען אין דער זעלבער הויך, ווי אין די זיבען פעטע יאהרען.

די בעל־הבתים ווילען נישט וויסען פון קיין שום חכמות. די ארומערע הויז־ווירטען טענה'ן, אז דאס דירה־געלד קלעקט זיי קוים אויף צו צאהלען די הויכע שטייערן און די רזלערע הויז־ווירטען נוצען אויס דעם שוין, וואס עס גיט זיי דאס געזעץ און אויף אלע טענות פון די פערארימטע לאקאטארען האבען זיי דעם סטערעאטיפישען ענט־פער: „דינא דמלכותא — דינא".

אבער צי קען לאנג אנהאלטען אזא מצב? צי קען א בעפעליערונג פון הונדערטער טויזענטער, אויב נישט פון מיליאנען אויסגעלויערט ווערען א נעזעץ, וואס האט נישט מעהר קאן זכות־הקיום צוליב די געענדערטע לעבענס־תנאים און די געענדערטע לעבענס־מעגליכקייטען?

נישט קוקענדיג אויפ'ן דעקרעט וועגען אפשטעלען עקסמיסיעס פון ארבייטסלאזע, האט דער רוב מנין פון דער פער־ארימטער יודישער בעפעלקערונג פון דאזיגען דעקרעט נישט קיין פעולה. און וואך וועכענטליך ווערען יודישע משפחות ארויסגעווארפען אויפ'ן גאס. דער זומער איז שוין באלד ארורך און עס וועט אנקומען דער הערבסט מיט זיינע רעגענס און פייכטע וועטערן. וואו וועלען זיך דאן אהינטון די דא־זיגע דאכלאזע נע ונד'ניקעס? און וואס וועט מען טון מיט דער גרויסער מאסע לאקאטארען, וואס געפינען זיך בבחינת עקסמיסיע און א ליארע טאג קען זיי מרעפען דער גורל, ווייל זיי האבען נישט די מינדסטע אויסזיכט צו קענען בעצאהלען די חובות פון הויכען דירה־געלד!

עס איז קלאר, אז עפעס מוז אונ־טערגענומען ווערען. די רעגירונג טאר נישט בלייבען גלייכגילטיג צו דער לאגע פון א גרויסען טייל פון איהרע בירגער און מוז זיך ערנסט פערנעהמען מיט דער פראגע וועגען נאוועליזירען דאס געזעץ וועגען דירה־געלד. גלייכער איצט איידער אין טויפען ווינטער, ווען די עקסמיסיע־מגפה קען פערוואנדעלט ווע־רען אין א קאטאסטראפע.

פ. א.

שמוגלער זיך נוקם געווען אין א געהיים אגענט

דער שמוגלער בעקומען 3 יאהר תפיסה

(§) מיט עטליכע חדשים צוריק איז אין דארף קאמיענסק צוזמט געווארען דער איינוואוינער פון זעלבען דארף יוזעף ראדזשאק, וועלכער האט געמוזט ארונטערמאכען א שווערע קוראציע.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט אט וואס:

ראדזשאק איז אין דארף אנגעגאנגען אלס קאנפידענט, וועלכער גיט איבער דער פאליצי וועגען אלע שמוגלע־רייען פון די דארף איינוואוינער. צו דעם צוועק איז ספעציעל צוזאמענגערופען געווארען א בעראטונג פון אלע שמוגלער און דער גורל איז געפאלען אויף דעם יונגען 23־יעהריגען יאקוב ראדלאק, ער זאל דאס ראדזשאק'ן גוט מקים פסק זיין. ראדלאק האט זיך פערזעהן מיט א גראבען שטעקען און בעארבייט געמאכט דעם אנפאל אויף ראדזשאק'ן.

נעכטען איז ראדלאק געשטאנען פאר'ן קרייז־געריכט, ער איז פער'משפט גע־ווארען אויף 3 יאהר תפיסה.

„הויז־סעזאן" ביי די גנבים

(§) נעכטען האבען גנבים זיך אריינ־געקריגען אין גאלאנטעריע געשעפט פון דארע פאלסקאווסקא (קילינסקי 153) און ארויסגע'גנב'עט סחורה פאר עטלי־כע טויזענד זל.

— פון דוד קאטנארסקי'ס וואוינונג (נייע זארזשעווסקא 7) האבען גנבים ארויסגע'גנב'עט וועש און מלבושים נאך 1800 זל.

ליבע אין קייטען

גרויסער סענסאציאנעלער ראמאן פון דער נאהנטער פערגאנגענהייט

(62־טע פארטזעצונג)

שטאהל האט איהם געהאלפען זיך אויסטון, און אין ער איז געשטאנען אין העמד, ציטערענדיג פון קעלט און פון שרעק, האט שטאהל א פייף געטאן און עס האט זיך באוויזען מארקוס, וועלכען ער האט געהייסען דעם שארלאטאן צובינדען צו א בוים, אויף צוויי איילען פון דער ערד.

— ביי גאט, איהר ווילט מיך אויפהענגען! — האט ער אויסגעשריען.

— א, ניין, וועגען אייער לעבען געהט מיר נישט. איך וועל ערשט דאן צונעמען דאס לעבען, ווען איהר וועט זיך ווייטער אזוי נידערטרעכטיג אויפפיהרען.

— איל זיך, מארקוס!

אין צוגעבונדען צו א בוים איז דער בעפאלענער געשטאנען אין איין העמד.

— לאמיר נישט לייגען קיין אכט אויף איהם. — איך מוז מיין פלאן אדורכפיהרען. גיב מיר דאס אנטוערך, וואס דו האסט מיר געבראכט פון דער היים.

שטאהל איז אריין צווישען די צווייגען און אין א ווייל ארום איז ער ארויסגעקומען אין עלעגאנטער פא־לאן־קליידונג און מיט א צוגעקלעבטער בארד. אין דער דאזיגער קליידונג האט ער אויסגעזעהן ווי א געלעהרטער מענש, ווי א פראפעסאר.

— גיב מיר די פאפירען פון דעם דאזיגען שווינדלער — האט שטאהל געזאגט.

זיי גרייט. מיין פריינד, אויף מיין ערשטען סיגנאל, ווייסט וואס דו האסט צו טון.

איך גיי ארויסרייסען פון די אָרעמס פון טויט יע־נעם אומגליקליכען יונגערמאן און דערנאך וועט זיך מיר ערשט איינגעבען צו בעפרייען מיין ארעמע רעגינא.

ער האט דעם חבר געדריקט די האנד, בעפעהלענדיג איהם צו היטען די ביקס, ווי אנ'אויג אין קאפ.

קאפיטעל 25

אנ'אפעראציע אויף לעבען און טויט

— אין דער זעלבער צייט האט דאקטאר פארבער געמאכט פארבערייטונגען צו דער אפעראציע.

ער האט אנגעקלונגען און האט דעם אריינגעקומע־נעם וועכטער געהייסען אריינרופען דעם פאציענט יאן העלמפעלד, צוזאגענדיג, אז מיט דער אפעראציע וועט ער זיך בעמיהען איהם צו ראטעווען.

דער וועכטער איז ארויס און נעמענדיג צוהילף צוויי מענשען, איז ער אריין אין יאנס צעלע.

דער יונגערמאן, איז נאך געשלאפען.

— אויפהויבען זיך, עס איז שוין צייט. — האט ער אויסגערופען, אויפוועקענדיג איהם אויף א גראבען אופן.

— צייט? אויף וואס איז צייט? — האט העלמפעלד געפרעגט א פערשלאפענער.

— וואס? האב איך אייך נישט געזאגט, אז היינט וועט פארקומען די אפעראציע. דאקטאר פארבער ווארט שוין.

יאן איז בלאס געווארען.

ער האט געוואוסט, אז מ'פיהרט איהם צום טויט.

— גיט מיר כאטש צייט אנצוטון זיך — האט ער געזאגט, ווילענדיג ווי ווייט מעגליך אפצושלעפען די שרעקליכע מינוט.

— מען דארף נישט. קומט מיט אונז, ווייל אנדערש וועלען מיר אייך מוזען טראגען.

— נו, פארוועדטס! פיהרט מיך צום טויט.

כאטש א טויטע בלאסקייט האט איהם בעדעקט דאס פנים, האט ער נישט ארויסגעוויזען דעם מינדסטען פחד נישט ווילענדיג זיינע פייניגער פערשאפען הנאה מיט זיי־נע ליידען.

ער איז געגאנגען דרייסט, קוקענדיג פאראויס מיט א שטאלץ פנים.

די וועכטער האבען זיך אפילו געוואונדערט איבער זיין דרייסקייט.

זיי זענען ארויף אויפ'ן אויבערשטען שטאט און האבען איהם גרעב אריינגעשטופט אין א צימער, אין וועלכען עס האט שוין געווארט דאקטאר פארבער.

— קומט אריין, מיין ליבער העלמפעלד — האט ער פריינדליך געזאגט.

איך מוז אייך מיטטיילען א טרויעריגע נאכריכט. עס איז אונבעדינגט נויטיג אנ'אפעראציע איך האב לאנג אייך געפארשט און אבסערווירט. אבער איך האב זיך לײדער איבערצייגט, אז מיט קיין מעדיצינען וועט סען אייך נישט אויסהיילען. נאר אנ אפעראציע קען אייך העל־פען.

— ענטשולדיגט הער דאקטאר, האט דער יונגער מאן געזאגט, קוקענדיג איהם גלייך אין די אויגען אריין. — איך מוז אייך ערקלערען, אז איך בין אבסאלוט נישט קראנק.

איך האב וואס אנ אמת איז, טאקע געקענט קראנק ווערען אין אייער אנשטאלט דורך דער שלעכטער בעהאנדלונג און פון דעם עסען, וואס מען גיט מיר, אבער נישט געקוקט אויף דעם, פיהל איך זיך גוט און איך האלט די אפעראציע אינגאנצען פאר אוננויטיג און איהר טארט זי נישט דורכפיהרען אהן מיין ערלויבניש.

— אבער מיין ליבער הער — האט דער דאקטאר געענטפערט מיט א פייזווייליג שמייכעלע — איהר זענט גייס־טיג קראנק, און פאר אייך בעשליסען אנדערע.

— צי אנדערע זענען בלויז מיין פאטער.

— יא, עס איז אזוי, איך האב אנגעפרעגט זיך הער העלמפעלד און ער האט מיר געגעבען די ערלויבניש אויף דער אפעראציע.

— אנ'ערלויבניש — האט זיך יאן ביטער צולאכט.

— זאגט בעסער א טויט־אורטייל. איך קלער דאך נישט אנדערש.

איך ווייס, אז אין מאמענט, ווען מען וועט מיך אוועקלעגען אויפ'ן אפעראציע־טיש, בין איך א פערלוירע־נער דאס וועט איהר טון און דאס וויל אויך מיין פאטער!

— אך, וואס רעדט איהר? — האט דער דאקטאר אויסגערופען — מיין אמט הייסט אבער נישט לייגען קיין אכט אויף אזעלכע נישט בעגרינדעטע ווערטער.

אבער איידער איך הויב אן די אפעראציע, וויל איך אייך, הער העלמפעלד, מאכען געוויסע אויפקלערונגען.

פארטזעצונג קומט

יודען, וואס שרייבען לעבענס־געשיכטעס פון גרויסע מענשען

(ענדע פון זייט 3)

מערטע ד׳אמען, וואס זייער אויסגאנג איז אונז אינבעקאנט, און פילייכט אינ־בעקאנט בלייבען.

אלס נעגענזאץ הערצו איז א ראמאן־פיגור. זי ווערט געפּורעמט און געשפּיל־דעט פון א מענשליכען פערשטאנד, און דערפאר איז זי דעם מענשליכען פער־שטאנד פון דעם לעזער צוגענגליך.

א ראמאן־פיגור איז נישט די געשטאלט און אונערשעפּליכע פילפאלטיגקייט; עס איז א רעלאטיווע און מענשליכע איינ־פאכקייט.

אנדרע מארוא זאגט און זיין איבער־ראשענדער עסיי:

„די ביאגראפיע בענוצט פילייכט אנ׳־מאטעמאטישען פארצוג פאר דעם ראמאן. ווען מיר לייענען די ביאגראפיע פון א מענטשער פערזענליכקייט, ווייסען מיר פון פאראויס די וועזענטליכע ווענד־פונק־טען און דעם אויסגאנג. און פלוג קאן מען גלויבען, אז דאס שאדט דעם אינ־טערעס פונ׳ם בוך. ווען אבער דאס בוך איז גוט געשריבען, איז די ווירקונג פונקט פערקעהרט. עס געהט אלץ פאר ווי אין טעאטער. ווען מיר געהען אין טעאטער צו א טראגעדיע, ווייסען מיר גאנץ גענוי, דאס צום שלום וועט ברו־טוס ערמארדען צעזאר׳ן; מיר ווייסען גענוי, דאס דער קעניג ליר וועט משוגע ווערען; אבער די לאנגזאמע אנטוויקלונג פון דער דראמע, וואס פיהרט צו אט די ערווארטעטע געשעהענישען, גיט אונ־זער רעגונג די פאעטישע גרויסקייט, וואס עס ליגט אין דער גרויליכער טרא־געדיע, וועלכע ווערט שטענדיג בע־הערשט פון דער נעגענווערטיגער שיק־זאל־אידעע.

„אזוי איז עס בעים לייענען א בע־שרייבונג פון א לעבען, וואס מיר קאנען פאראויס זיינע געשעהענישען און זיין אויסגאנג; עס מאכט אויף אונז דעם איינדרוק, ווי מיר וואלטען געוואנדערט דורך א לאנדשאפט, וועלכע איז אונז שוין בעקאנט פון פריהער, און און וועל־כער מיר געפינען ווידער אינזערע ער־אינערונגען און מיר דערקענען זיי.

„די גייסטיגע רוה, מיט וועלכער מיר מאכען אט דעם שפאציר־גאנג, וואס ברענגט אונז גארנישט קיין איבערראשונגען, איז גינסטיג פאר דער עסטעטישער וואלטונג".

אלס צייכען פון א קונסטווערק איז די אויסוועהלונג פון פרטים, דעטאלען. א געלערנטער קאן, ווען ער דארף לעזען געוויסע פראגען, ארייננשלעפען מאטעריאל הויפענווייז און זיי אלע, אהן אויס־צוועהלען, אנגעבען. ווען ער איז אבער א ווירקליך גרויסער געלערנטער, דאן וועהלט ער די מאטעריאלען און ער ציי־כענט נאר די הויפט־ליניען. דאס איז שוין די ארבייט פון א קינסטלער.

אנדרע מארוא אלס ביאגראפישער קינסטלער בעפרייט זיינע לעזער פון נישט־נויטיגען מאטעריאל. ער, מארוא, אליין בעקענט זיך מיט דעם גאנצען מא־טעריאל, מיט אלע מעגליכע און אונ־מעגליכע דאקומענטען; ווארום ווען ער זאל נישט לייענען אלץ, וואס עס גע־הערט צום לעבען פון זיין העלד, איז ער אין געפאהר א ווילדטינגע איינזעלהייט צו פערנאכלעסיגען, אדער א געוויסע זאך פאר אנ׳אמת צו האלטען, וואס אנ־דערע דאקומענטען בעווייזען, אז עס איז פאלש.

עס קומט בייַ א ביאגראפיע דערויף אן, נישט אלץ צו זאגען, וואס מען ווייסט, ווייל דאן וועט מען מוזען שרייַ־בען א בוך, וואס איז אזוי לאנג ווי דאס לעבען, נאר מומצוטיילען דאס וועזענט־ליכסטע, נאר דאס כאראקטעריסטישע אויסצוועהלען.

בייַ אט דער פערניכטונג פון אומנוי־ציגען און איבערפליסיגען, דארף דער ביאגראף קיינמאל נישט פערגעסען, אז זעהר אפט איז דער קלענסטער פרט, דעטאל, אמאינטערעסאנטסטען. מארוי פערגעסט עס קיינמאל נישט. ער האלט פאר ווילכטיג, ווען ער שילדערט א פער־זאן, צו געבען אונז א בעגריף, וואס פאר א מאן האט געהאט זייַ שטים און דעם אופן פון זיין קאנווערזאציע, פון זיין שמייכעל, וואס עס גיט אונז א לעבעדיגע פארשטעלונג פון דעם מענשען, ווי ער האט ווירקליך אויסגעזעהען.

פאר אלעם איז דער מענש פאר אונז א געוויסע פיזישע ערשיינונג. א געוויסער בליק, בעשטימטע זשעסטען, א שטים, א שמייכעל, אויסדרוקען, וואס זענען נאך איהם אליין אייגען — דאס געפינען מיר קורץ, שארף און לעבעדיג געצייכ־נעט בייַ די הויפט־פערזאנען פון מא־רוא׳ס ביאגראפיעס.

און זיין ארטיקעל „די ביאגראפיע אלס קונסטווערק" פרעגט מארוא: „איז עס מעגליך, דאס א ביאגראפיע זאל האָ־בען א דיכטערישען ווערט?" און ער ענטפערט: „איך גלויב, אז יא". דעם מאזיטיווען ענטפער אויף אט דער פרא־גע האט אנדרע מארוא געגעבען און זיינע ביאגראפיעס זעלבסט. זיין ביא־גראפיע פון שעלי׳ן לייענט זיך ווי א ווירקליכע דיכטונג פון העכסטען סארט, נישט קוקענדיג דערויף, וואס ער שיל־דערט אונז טריי דעם קערן־פונקט פון דעם דיכטער׳ס לעבען. אויך און זיין ביאגראפיע פון דיזראעלי׳ן געפינען מיר קאפיטלען, וואס לייענען זיך ווי ריינע דיכטונג, האלטענדיג זיך דערבייַ שטרענג אן די ווירקליכע געשעהענישען און טאטזאכען.

די מייסטע פון זיינע ביאגראפיעס זע־נען נישט נאר קונסטווערק, נאר אויך דיכטונגען פול מיט ווארהייט.

==§==

א פרוי — די העכסטע פליהעריז פון ד״ר וועלט

די פראנצויזישע פליהערין הילדע ה... געשלאגען א נייעם וועלט־רעקארד אין פליהען אין דער הויך. זי איז געפלויגען צעהן טויזענד מעטער הויך.

פון דעם בוים פון שיקזאל רינט טייכען בלוט

(ענדע פון זייט 3)

זיי זענען פייכט.

די גאנצע צייט, ווען דער בוים מיט זיינע רויטע שוואמען בליהען און לע־בען, גיסט ער מיט בלוט פון זיך. די קארע אפילו גיט ארויס בלוטיגע שטרא־מען פון זיך.

און ווען עס רינט אויס פון בוים דער לעצטער טראפען בלוט, מיינט עס, אז זיין ביטערער סוף איז געקומען: „דער בוים פון שיקזאל" הויבט אן צו טריקענען און צו דארען און ווארט מיט גרויס פערצווייפלונג אויף ן ווינ־טער מיט זיינע טויטליכע ווינטען, וואס זאלען איהם איינגאנצען אויסטריקענען און איהם לאזען שטעהן נאקעט ווי א אויסגעדארטער דארן אין דער מדבר, וואס לעבט קיינמאל נישט.

די געלעהרטע געה מיט ן גאנג אז דער בוים קריגט זיין בלוט פון די גראזען, פון וועלכע ער ציהט זיין פייכטקייט.

ענדליך ארויסגעשלעפט די „ניאבע"

אזוי זעהט אויס די שיף „ניאבע" נאכדעם ווי מ׳האט זי ארויסגעצויגען פון ים אפגרונט. בויז שטיקלעך און ברעקלעך.

דער אנהויב פון פליה אין אייראפא

פון טעמפעלהאף פליה־פלאץ האט זיך אנגעהויבען דער פליה ארום אייראפא. וואס נעמט ארום א שטח פון 7.500 קילאמעטער. אויפ׳ן בילד — איינער פון די אינטיילנעמער.

ערשטער קליינ־קינא איז לאדז
„SPLENDID"
נארוטאוויטשא 20

היינט און ווייטערע טעג! אויסערגעוועהנליכע איבערראשונג פאר די לאדזער פון היינט אן אויפ׳ן עקראן דער ער־פאלג און די רעדע פון אונזער לאנדסמאן קוסאטשינסקי אויף דער אלימפיאדע אין לאס אנדזשעלאס אין לויפען 10 קי־לאמעטער, טריומף פון קלאנג־פילם פראדוקציע פון הענריק פאמער. רעזשיסער פון זיבעטער און הזורי שאמערט — א.נ.
„אויספארשונג"
לויט׳ן ווערק פון מאקס אלסבערג און אטאן הצסע אין די הויפט־ראלען דער אויסגעצייכנעטער Jean Périer און די רייצענדע Anna Bella בעקאנט פון פילם „איהר מאיעסטעט די ליבע"
אויסערן פראגראם: אויסלענדישע אקטואליטעטען. אנהויב פון די סעאנסען 4.30, שבת זונטאג און חגא 12 מיטאג. אפאראטור ווצפטערן עלעקטריק. פרייזע פון די ערשטער ערנידריגט.

פון 4 אויגוסט און ווייטערע טעג
ראמאן נאווארא בעצויבערט און עטנציקט אין פילם
„פארטאגס"
לויט׳ן ווערק פון ארטור שניצלער
א. נ.

RAKIETA
איינאיינציג קלאנג־קינא אין גארטען
שענקעוויטשא 40, טעל. 141-22

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
1 זאוואדזקא 1
נאר פאר ... ערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאנישע און נערוועז־קראנקהייטען.
קווארץ־לאמפ־עלעקטרישער הייל־קאבינעט־קאסמעטיק
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמ.
בעזונדערע ווארטע־צימער פאר פרויען.
וויזיט 3 זלאטעס

די קאנצעלאריע פון
אינזש. א. רוסאק
געשוואוירענער איבערזעצער אין לאדזער קרייז־געריכט
פיהרט אויס איבערזעצונגען (פראנצויזיש, דייטש, רוסיש, ענגליש, איטאליעניש און יודיש)
אפטיילונג האנדעלס־קארעספאנדענץ || אפטיילונג בוכפיהרונג
בעמ.: די קאנצעלאריע פון אינזש. א. רוסאק געפינט זיך נארוטאוויטש־גאס 47 טעלעפ. 245-08, קווער אפיצינע און איז טעטיג פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

קאמוניקאט
אזוי ווי א סך סקלאדעס, פיהרען קויהלען פון פערשידענע גרובען און פערקויפען אזעלכע אלס די בעקאנטע פון הויכער קוואליטעט קויהלען פון דער ווארשאווער גרובען־געזעלשאפט
„KAZIMIERZ"—„JULJUSZ"
טיילען מיר מיט, אז מיר זענען די איינציגע אפנעמער פון די אויבענדערמאנטע גרובען, פאר פערקויף אויף וועגען פון די געלייזען ביי דער לאדזער פאבריק פטאציע, און מיר האבען זיך פערפליכטעט אויף אונזערע קויהלען־פלעצער, נישט צו ברענגען קויהלען פון אנדערע גרובען, די פירמען, וועלכע בענוצען זיך אויף א נישט געזעצליכען אופן מיט די נעמען פון די אויבענדערמאנטע גרובען, וועלען צוגעצויגען ווערען געריכטליך.
Składy Opałowe – telefon 147-60 – | Abramowicz i Wodzisławski Kilińskiego 66 | Bocznice kol. telefon 147-60
Składy Opałowe – telefon 144-93 – | Bolesław Neugebauer Węglowa 9 | Bocznice kol. telefon 144-93

דאס עלעקטראטעכנישע ביורא
Siła i Światło
פון וו. קרוקאווסקי
פאלודניאווא 23 טעלעפאן 139-32
נעמט אן דורכצופירען אינסטאלאציעס פון ליכט און קראפט, קויפט און פערקויפט מאטארען און ערלעדיגט אלע ארט עלעקטרישע איינריכטונגען אויף ליכט בעדינגונגען.
ביליג, רעיעל, שנעל און פינקטליך!

לאנג־יעהריגער געריכטס־סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאגעס, עס ספעציאליסט אין מיליטער־ענינים ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפּייזערס (אפיקאנטעס) שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע־קארטען אויפ׳ן יאהר 1932
ב. מאז. פעטריקאווער 10

נעגעט שווים פון פיס און געגען אדציסהעס
נוצט נאר דעם שוין 25 יאהר בעוואוסטען פראשעק און פלאסטער „ראדיקאל" פרייז נור 30 גר. היט אייך פאר ענליכע נאכמאכונגען וועלכע ברענגען קיין ניצען נאר שאדען די פיס און אייער געזונד. אויך פלין „ראדיקאל" געגען וואנצען גאראנטירט אויף א גאנצן זומער. פרייז פון פלעשל 100 גראם 70 גר. און קינסטליכער שניי נוצט אויף פערש. פערוויילונגען, חתונות, בעלער א.ז.וו. א שאכטעל געגוגט אויף 100 סאנסען פרייז 30 גר. אלעס צו בעקומען ביים צייטונגס־פערקויפער ווינער פיעטריקאווער 10. — פערקויפער אויף פראווינץ ווערען געזוכט.

Dr. med. H. Różaner
ספעציאליסט פון הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען מענער־שוועכע און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-98

אויפפאדערונג
נאך איין מאהל פאדער איך אויף דעם ה׳ מענדעל באהאריער פון פיעטריקאווער 58 א רונטער צונעמען די מאסקע פון זיין יראת שמים פנים און מקיים זיין דעם פסק בית־דין וואס איז געווארען ארויסגעגעבען דורכ׳ן רב ר׳ יהושיע גוטשעכטער בווארשא פ׳ משפטים תרצ״ב אין אויב אין פערלויף פון 5 טעג וועט ער נישט מקיים פסק זיין נעם איך פון זיך ארונטער די פעראנטווארטליכקייט פיר די נאכפאלגען וואס עס וועט נאכקאמען
חיים גארטענשטיין ווארשא

א פלאץ
2 און א האלב מארגע יונגער וואלד אין טעאדאראוו נעבען לאפק צו פערקויפען. אפערטען אין רעדאקציע אונטער „פלאץ"

Dr. HALTRECHT
ספעציאליסט
פאר הויט און געשלעכטס־קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8-11 פריה, פון 1-2 נאכמ. און פון 5 ביז 9 אוו. זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

מיר זוכען א צימער
פאר איין פאר עלטערע מענשען ביי אן ארענט־ליכע יודישע פאמיליע געגענד זיעלאנא, וואול־טשאנסקי, שרודמיעסקא, פארטער אדער 1־טער שטאק. אפערטען ביטע אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט" אונטער ליטערע „R".

א משמש
דער וואלבאזשער רבי וואס וואוינט אין לאדז זגערזשער 38 זוכט א משמש אבחור אדער אמענש וואס איז אליין אהן א פאמיליע ער וועט האבען אלץ וואס ער בעדארף. צו מעלדען זיך ביים רב.

אכטונג, צייטונגס־פערקויפער
מיר מאכען אייך בעקאנט דאס עס קומט פאר זונטאג, דעם 28. אויגוסט פינקטליך 7 אווענד אין לאקאל ווסכאדניע 34 די
גענעראל־פערזאמלונג
1) וואהלען פון א פארזיצענדען, 2) בעריכט פון פעראיין, 3) וואהלען פון א פערוואלטונג. קאנדידאטען און רעוויזיאנס־קאמיסיע. מיר פא־דערען אייך אויף צו קומען פינקטליך דען עס ליגט אין אייערע אינטערעסען.
די קאמיסיע

אנאנסען־פרייז פאר אויסלענדישע ... 100% ... פאר א הודש ... פאר א בילעטעטער־שורה ...

Tłocznia Ed. i M. Hamburskich. Łódź. Piotrkowska 16. Dzierżawca ... Odpowiedzialny Red.-wydawca L. ...